حکومەتی هەرێمی کوردستان

وەزارەتی خوێندنی بالا و توێیژینەوەی زانستی

زانکۆی سلاحەدین- هەولێر

کۆلێژی پەروەردە/بەشی رێنمایی و پەروەردەی دەروونی

[ئاستی ئاسایشی دەروونی و پەیوەندی بەهەندێك گۆڕاوی تر لای قوتابیانی زانکۆی سەلاحەددین- هەولێر]

پێشکەش کراوە بە ئەنجومەنی بەشی ڕێنمایی و پەروەردەی دەروونی وەك بەشێك لە پێداویستیەکانی دەرچوون و بەدەستهینانی بروانامەی بەکالۆریۆس

توێژەر:

دیلمان محمد أحمد

سەرپەرشتیار:

م.جیران صباح عبدوالله

زاینی٢٠٢٣

بِسْمِ اللهِ الرَحمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ آَمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُهْتَدُونَ (٨٢)

صدق الله العظيم

سورة الأنعام اية ٨٢

سوپاس و پێزانین :

١- سوپاسێکی بێ پایانم بۆ (م. ی. جیران صباح عبدالله)وەك سەرپەرشتیاری توێژینەوەکەم و ڕێنیشاندەرو هاوکارم بوو لە نوسینی توێژینەوەکەم .

٢-سوپاس و پێزانینم بۆ سەرۆکایەتی بەشی ڕێنمای پەروەردەیی و دەرونی گشت ماموٚستایان هەیە هەروەها سوپاسی ماموٚستایانی شارەزاو ئەو ماموٚستایانەش دەکەم کە گفتوگۆی نامەکەم دەکەن .

٣-سوپاسی بێ پایانم بۆ دایك و باوکی بەڕێزم کە هاوکارو ڕێ نیشاندەرم بوونە لە تەواوی بوارەکانی ژیانم .

پێشکەشە بە :

خێزان و هاوڕێیانی خۆشەویستم

تویژەر

پوختەی توێژینەوە

بنچینەی هەر توێژینەوەك و گەڕان و بەدواداچوون بۆ هەر بابەتێك دەگەڕێتەوە بۆ پەی بردن بەهەبوونی گرفت یاخوود ناروونی و ناتەواویەك لەخوودی بابەتەکە، کەئەمەش دەبێتە هۆکار و پلانەری سەرەکی بۆ لێکۆڵینەوە بابەتە دەروونیەکان یەکیکن لەو لایەنە پەراوێزخراو داخراو شاراوەی کە لەکۆمەڵگای کوردیدا تاوەکو ئێستا نەخراوەتە چوارچێوەیەکی بەرنامە بۆ داڕێژراو کە زەمینە سازکەربێ بۆ توێژینەوە زانستی لەبابەت و گرفتە دەروونیەکان ئامانجی توێژینەوە بریتی بوو لە وەڵامدانەوەی چەند پرسیارێك لەوانە:ئایە ئاستی ئاسایشی دەروونی لای قوتابیانی زانکۆ چۆنە؟ ئایە جیاوازی هەیە لە ئاسایشی لەدەروونی لای نمونەی توێژینەوە بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز(نێر_مێ)؟ ئایە جیاوازی هەیە لە ئاسایشی دەروونی لای نمونەی توێژینەوە بەپێی گۆڕاوی پسپۆری (زانستی_مرۆڤایەتی)؟ بۆ بەدەست هێنانیراستگۆیی و جێگیریی پێوەر توێژەر هەڵسا بە دۆزینەوەی راستگۆیی دەرەکی و توێژەر لەڕێگەی بەکارهێنانی دوبارەکردنەوەی تاقیکردنەوە هەلسا بە دۆزینەوە جیگری توێژینەوە. گرنگترین دەرئەنجامەکان نموونەی توێژینەوە ئاستێکی بەرزی بواری ئاسایشی دەروونی نیشان دا، وەهیچ جیاوازیەك نەبوو لە ئاسایشی دەروونی لای نموونەی توێژینەوە بەپێی ڕەگەز و هەروەها بەپێی پسپۆڕی. لەسەربنەمای دەرئەنجامەکان توێژەر چەند پێشنیاز و ڕاسپاردەیەکی خستەڕوو بۆ بەرەو پێشبردنی توێژینەوەکە .

پێرستی بابەتەکان

بابەت	لاپەڕە
قورئانی پیرۆز	ا
سوپاس و پێزانین	ب
پێشکەشە بە	ت
پوختەی توێژینەوە	پ

بەشی یەکەم

ناساندنی توێژینەوە

یەکەم:گرفتی توێژینەوە	٢
دووەم: گرینگی تویژینەوە	٣-٤
سێیەم : ئامانجی توێژینەوە	٤
چوارەم : سنووری توێژینەوە	٤
پێنجەم: دیاریکردنی زاراوەکان	٤-٥

بەشی دووەم

چوارچێوەی تیۆری و توێژینەوەکانی پێشوو

یەکەم :چوارچێوەی تیۆری ١-ئەو تیۆرانەی کەباس لە ئاسایشی دەروونی دەکەن ٢-شێوازەکانی بەدەست هینانی ئاسایشی دەروونی	٧-١٢
دووەم :نوێژینەوەکانی پێشوو	١٢-١٤

بەشی سێیەم

کردارو ڕێگاکانی توێژینەوە

یەکەم:ڕێبازی توێژینەوە	١٦
دووەم:کۆمەڵگای توێژینەوە	١٦
سێیەم:نمونەی توێژینەوە	١٧
چوارەم:ئامرازی توێژینەوە	١٧
پێنجەم:ڕاستگۆیی	١٧-١٨
شەشەم:جێگیری	١٩
حەوتەم:جێ بەجێ کردنی توێژینەوە	١٩
هەشتەم: کەرستە ئامارییەکان	١٩-٢٠

بەشی چوارەم

دەرئەنجامەکان و ڕاڤەکردنیان

یەکەم:پیشاندانی ئەنجامەکان و راڤەکردنی	٢٢
دووەم: دەرئەنجامەکان	٢٢-٢٤
سێیەم:ڕاسپاردەکان	٢٤
چوارەم: پێشنیارەکان	٢٤
سەرچاوەکان	٢٥-٢٦
پاشکۆکان	٢٧٣٨

پێرستی خشتەکان

ژ	ناونیشانی خشتە	ڵ
١	ئەو خشتەیە ژمارەی قوتابیانی کۆلێژی پەروەردە بەپێی ڕەگەزوبەش پیشان دەدات	١٦
٢	ئەو خشتەیە ژمارەی نمونەی تویژینەوە بەپێی ڕەگەز و بەش ڕوون دەکاتەوە	١٧
٣	ڕیژەی سەدی ڕازیبوونی پسپۆڕوو شارەزایان لەسەر برگەکانی پێوەری ئاسایشی دەروونی	١٨
٤	جیگیری و پێوەر بەپێی یاسای پیرسۆن بۆ پێوەری ئاسایشی دەروونی	١٩
٥	شیکردنەوەی ئاستی ئاسایشی دەروونی لای نمونەی توێژینەوە	٢٢
٦	جیاوازی ئاسایشی دەروونی بەپیی رەگەز(نێر- می)	٢٣
٧	جیاوازی ئاسایشی دەروونی بەپیی پسپۆری (زانستی – مرۆڤاییتی)	٢٤

خشتەی پاشکۆکان

ژ	ناونیشانی پاشکۆکان	ڵ
١	کتابی ئاسانکاریە بۆ وەرگرتنی داتای قوتابیانی کۆلیژی پەروەردە	٢٧
٢	پێوەری ئاسایشی دەروونی بۆ شارەزایان	٢٨-٣٠
	خشتەی ناوی شارەزایان	٣١
٣	پێوەری ئاسایشی دەرونی بە زمانی کوردی و عەرەبی	٣٢-٣٤
٤	پێوەری ئاسایشی دەروونی بە زمانی عەرەبی	٣٥- ٣٨

بەشی یەکەم

ناساندنی توێژینەوە

یەکەم:گرفتی توێژینەوە

دووەم:گرینگی تویژینەوە

سێیەم :ئامانجی توێژینەوە

چوارەم: سنووری توێژینەوە

پێنجەم:دیاری کردنی زاراوەکان

- گرفتی توێژینەوە

ئاسایشی دەروونی بەشێوەیەکی گشتی هەستێکە لە ناخی مرۆڤەوەیە کە بە هۆیی بوونی و تێرکردنی پێداویستیەکانی (دەروونی و جەستەی وکۆمەلایەتی) کە تێیدا لە ئەمن و ئاسایش دابێت وە بتوانێ زالبێ بەسەر خودی خۆیدا ، ئەگەر بێت و باس لەنەبوونی ئاسایشی دەروونی بکەین لای خوێندکارانی زانکۆ ئەوا توشی چەندەها گرفت دەبنەوە بەهۆیی هەست نەکردن بە ئاسایشی دەروونی ئینجا لە لایەنی (ئابوری ، کۆمەلایەتی ، پەروەردەیی) وهەروەها دەبێتە هۆی ئاستی نزمی خوێندن وە هەست بە قولی نا سەقامگیری دەکات لە ژیانی و وە رەنگدانەوەشی دەبێ لەسەر بریارەکانی و کار و پیشەکانی وە ئەمەش دەبێتە هۆی چەندین دەرکەوتنی نیشانەی نەخۆشی (خەمۆکی و دلەراوکی) وە بیرکردنەوەی بەردەوام و وە هەست بە ترس دەکات لەوەی کە بریار بدات بۆ کارەکانی وە ناتوانێ پێداویستیەکانی جێ بەجێ بکات.

ئاسایشی دەروونی بە یەکێک لە پێداویستیە گرینگەکانی بنیاتنانی کەسایەتی مرۆڤ دادەنرێت، بەو پێیەی رەگەکانی لە تەمەنی مندالی دریژ دەبێتەوە تا تەمەنی پیری و بەردەوام دەبێ لە قۆناغە جیاوازەکانی تەمەنیدا، وە ئاسایشی مرۆڤ دەکەوێتە مەترسیەوە

ئەگەر هاتوو لەژێر فشاری دەروونی و کۆمەلایەتیدا بێت لە هەر یەک لەو قۆناغەدا، کە دەبێتە هۆی گێژاوی ودلەراوکێ ، بۆیە ئاسایشی دەروونی یەکێکە لە پێداویستیەکانی پلەی بالا بۆ مرۆڤ وە تەنها دوای بە دیهێنانی کەمترین پێداویستیەکانی مرۆڤ دەتوانێت بەدەستی بهێنێت (عدس،١٩٩٦، لاپەرە ٨٠ (.

وە ئەگەر مرۆڤ شکست بێنێ لە بەدەست هێنانی ئاسایشی دەروونی ئەوا ناتوانێ بەرەو ئامانجەکانی بروا یاخود بەدەستیان بهێنی.

گرفتی تویژینەوە توێژەر بەم شێوەیە دەخاتە روو کە نەبوونی ئاسایشی دەروونی لای قوتابیانی زانکۆ رەنگدانەوەی نەرێنی دەبێت لە سەر هەموو ژیانی و ئەگەری هەیە فاکتەرێکی بەهێز بێت بۆ تووشبوونی کەسەکە بە نەخۆشی دەروونی، بۆیە توێژەر بە پێویستی زانیوە کە لێکۆلینەوە دەربارەی ئەم بابەتە بکات کە ئایا قوتابیانی زانکۆ هەست بە ئاسایشی دەروونی دەکەن؟

- **گرینگی توێژینەوە**

پێش ئەوەی باس لە گرنگی ئاسایشی دەروونی بکرێت، پێویستە ئاماژە بە گرنگی ئاسایش بکرێت بەگشتی، کە بەم شێوەیەیە :

أ.ئاسایش بەهایەکی گەورەی هەیە: نوێنەرایەتی ئەو تاکە دەکات وئەو ژیانە پەیوەستە بە ئاسایشەوە کە مرۆڤ دەتوانێت لە ژێرسایەیدا بژیت و تواناکانی بەکاربهێنێت و تواناکانی ئازاد بکات و داتاکانی ژیانی دەوروبەری بەکاربهێنێت بۆ بنیاتنانی ژیان .

ب- ئاسایش بنەمای گەشەکردنە: گەشەکردن روو نادات مەگەر لە سێبەری ئاسایشی تەواودا نەبێت، پلاندانانی دروست و داهێنەرانە و کۆڵنەدانی زانستی گرنگترین پایەکانی گەشەسەندنن، و ناتوانرێت ڕووبدەن تەنها لە ژێضر سێبەری ئاسایشدا نەبێت، و سەقامگیری ئاسایش هۆکارێکە کە مرۆڤ تێیدا دڵنیا دەبێتەوە لە خۆی و سامانەکەی و وەبەرهێنانەکانی

ج-ئاسایش ئامانجی کۆتایی یاساکانە: خودا یاسای یەک لە دوای یەکی لە دوای دابەزینی یەکەم مرۆڤەوە بۆ سەر ئەم زەوییە ناردووەتە خوارەوە. وە ئاسایش مەرجێکی پێویستە بۆ ژیانی مرۆڤ، هیچ تامێک بۆ ژیان بەبێ ئاسایش نییە کە ببێتە هۆی ئارامی و ئاسایشی دەروونی، ئاسایش چەند جۆرێکی هەیە، ئاسایشی دەروونی و ئاسایشی خۆراک و ئاسایشی پیشەسازی و ئاسایشی سیاسی و ئاسایشی سەربازی و ئەوانی تریش هەیە . بەڵام ئاسایشی دەروونی یەکێکە لە گرنگترین و نزیکترین پێداویستییە بۆ هەموو تاکێکی ئەم کۆمەڵگایە، و لەوەتەی لەسەر ئەم زەوییە دۆزراوەتەوە، مرۆڤ بەدوای خۆیدا دەگەڕێت بە هەوڵدان بۆ بەدیهێنانی پێویستەکانی و بەهێزکردنی پەیوەندییەکانی لەگەڵ مرۆڤەکەندا ، و بنیاتنانی پەیوەندی لەگەڵیدا لەسەر بنەمای ڕێزگرتن و قبوڵکردن و هاوکاری، و بە تێپەڕبوونی کات ئەم پەیوەندیانە لە نێوان هێز، لاوازی، خۆشەویستی، ڕق، ئاشتی، شەڕانگێزی، دادپەروەری و نادادپەروەریدا دەجووڵێن، بۆیە پێویست بوو بەدوای ڕێگاکایەکدا بگەڕێت بۆ یارمەتیدانی هەست کردن بە ئاسایشی دەروونی و ڕووبەڕووی مەترسی.

کۆمەڵێك نەخۆشی دەروونی هەن کە لە ژیانی هاوچەرخدا باون، وەک ئەو دڵەڕاوکێیەی کە مرۆڤەکان کۆنترۆڵ دەکات، هەروەها ترس لە نەزانراوەکان، جگە لە خەمۆکی و بێزاری هەموو ئەوانە کاریگەری لە سەر دەروونی تاک دروست دەکەن.

بوونی سەقامگیری لە ژیانی مرۆڤەکاندا دەبێتە هۆی: سەقامگیری دەروونی، دوورکەوتنەوە لە نائومێدی و بێزاری: کە هەردووکیان وێرانکەرن بۆ مرۆڤ.

پێویستی ئاسایش پاڵنەری تاکە بۆ گەیشتن بە ئاسایشی خۆدی و پێویستی ئاسایش پەیوەندییەکی نزیکی هەیە بە غەریزەی پاراستنی مانەوەی مرۆڤ لە ژیان و پێویستی ئاسایشیش هەستی تاک دەگرێتەوە کە ژینگەکەی ژینگەیەکی دۆستانەیە، تێر لە پێداویستییەکانە ، و کە ئەوانی تر خۆشیان بوێت، ڕێزی لێبگرن و قبوڵیان بکەن لەناو گروپەکەدا، سەقامگیری، ئاسایشی خێزان، هاوسەنگی کۆمەڵایەتی، ئاسایشی دەروونی وەك چارەسەرێکە بۆ کێشە دەروونی و کۆمەڵایەتییەکان، چارەسەرکردنی نەخۆشیە دەروونیەکان، ئاسایشی جەستەیی و تەندروستی (ابراهیم، ٢٠٢٠، ١٣).

مرۆڤ بە سروشتی خۆی لە نەزانراوەکان دەترسێت و چاوی لە سەر داهاتووە، و ڕوو لە هەموو شتێک دەکات بۆ بە دەست هێنانی ئامانجەکانی، بەڵام دەترسێت تووشی بەربەستێک بێت کە ڕێگری بکات لە گەیشتن بە ئامانجانەکانی.

ئاسایشی دەروونی یارمەتیدەرە بۆ باشترکردنی خود و خۆڕازیبوون و بەرزکردنەوەی ئاستی کارامەیی، بە تایبەت لە لایەن قوتابیان وە بۆیە ئەو نموونەیەم هەلبژارد بەو پێیی کە پەروەردە، لە هەموو قۆناغ و ئاستەکاندا، یەکێکە لە پێداویستییە بەپەلەکان و ئەو پێداویستییە بەپەلە و سەرەکیانەی کە لەلایەن پێداویستییەکانی گەشەپێدانی

هەمەلایەنەوە دەسەپێندرێت، هەروەها یەکێکە لە گرنگترین هۆکارە بنەڕەتییەکان بۆ سەرکەوتن ، گەشەپێدان و خۆشگوزەرانی هەر کۆمەڵگایەک لە ڕێگەی وەبەرهێنانی سەرچاوە مرۆییەکان و ڕێنماییەکانی، پەرەپێدانی زانیاری و لێهاتووییەکانی، پاڵاوتنی شارەزاییەکانی و ئیستغلالکردنی توانا و تواناکانی کە بەشدارن لە گەیشتن بە ئامانجە خوازراوەکانیدا، پەروەردە پرۆسەیەکە لە بنیاتنان و ئامادەکردنی تاک لە کۆمەڵگادا، و تاکە ئامرازێکە کە مرۆڤ لە تاکێکی سادەوە دەگوازێتەوە بۆ کەسێک کە هەست بە خۆی دەکات وە هەموو ئەمانەش دەکرێت لە ڕێگەی ئاسایشی دەروونی بێتە ئاراوە بە تایبەت لای قوتابیانی زانکۆ لەبەر ئەوەی توانایی متمانە بەخۆ بوون و توانای قسەکردن و مامەلەکردنیان گەشە دەکات.

- **ئامانجەکانی توێژنەوە:**

بۆ بەدەستهێنانی ئامانجی توێژینەوە توێژەر لە توێژینەوەکەیدا هەولی وەلامدانەوەی چەند پرسیارێك دەدات:

.1ئایا ئاستی ئاسایشی دەروونی لای قوتابیان زانکۆ چۆنە؟

٢. ئایا جیاوازی هەیە لە ئاسایشی دەروونی لای نمونەی توێژنەوە بە پێی گۆڕاوی رەگەز (نێر- مێ)؟

٣. ئایا جیاوازی هەیە لە ئاسایشی دەروونی لای نمونەی توێژنەوە بە پێی گۆڕاوی پسپۆری (زانستی- مرۆڤایەتی)؟

- **سنووری توێژینەوە:**

شوێنی : پارێزگای هەولێر

کاتی : ٢٠٢٢-٢٠٢٣

مرۆیی : قوتابیانی زانکۆی سەلاحەدین

- دیاری کردنی چەمك و زاراوەکان:

پێناسەی ئاسایشی دەروونی:

١. **پێناسەی (ماسلۆ، ١٩٥٢):** هەست کردنی تاکە بەوەی کە خۆشەویستە لە ناو خەلك" و قبول کراوە لە لایەن کەسانی ترەوە، و شوێنێك بۆی هەیە لە ناو خەلکی، و درك بەوەی دەکات کە ژینگە دۆستیتی، وە لە ناو ئەو ژینگەیەی تێیدا دەژیت هەست بە ترس و دلەراوکێ ناکات(حسین، ١٩٨٧، ١٠٦.(

٢. **پێناسەی (التتنجی، ١٩٩٧):** پێداویستیەکە لە پێداویستیەکانی تاك، کە تێر کردنی دەبێتە هۆی هەست کردن بە ئارامی و دڵنیایی ئەویش لەڕێگەی هەستی ئینتیماو قبووڵکردنی لەلایەن کەسانی ترەوە و ئازاد بوون لەترس و ئازار(التتنجی،١٩٩٧، ١٩.(

٣. **پێناسەی (زەهران، ٢٠٠٢):** ئاسایشی دەروونی حاڵەتێکە کە تێیدا تێرکردنی پێداویستییەکان مسۆگەر دەکرێت، وەک پێداویستییە فیسیۆلۆژییەکان، پێویستی ئاسایش، پێویستی بە خۆشەویستی و سۆز، پێویستی بۆ سەربەخۆیی و پێگە، پێویستی بە قەدرزانین، پێویستی بە ڕێزگرتن لە خۆ(زهران, ٢٠٠٢, ٨٦.(

٤. **پێناسەی (لندرفیل ومین،٢٠٢٠):** ئاسایشی دەروونی پێداویستییەکی دەروونییە و یەکێکە لە گرنگترین پاڵنەرەکان بۆ ڕەفتارکردن بە درێژایی ژیان، هەروەها یەکێکە لە

پێداویستییە سەرەتاییەکانی پێویست بۆ گەشەی دەروونی و ڕێکخستنی دەروونی و تەندروستی دەروونی تاک (ابراهیم, ٢٠٢٠, ١٢٥).

٥. **پێناسەی تیۆری:** توێژەر پشتی بە پێناسەی (ماسلۆ، ١٩٥٢) بەستووە.

٦. **پێناسەی کرداری:** نمرەی تەواوە کە وەلامدەر بە دەستی دێنێت لە وەڵامدانەوەی بڕگەی پێوەری ئاسایشی دەروونی.

پێناسەی خوێندکاری زانکۆ: خوێندکاری زانکۆ ئەو کەسەیە کە بە قۆناغێکی دیاریکراوی گەشەکردندا تێدەپەڕێت، خەریکە کۆتایی بە قۆناغی هەرزەکاریی بهێنێت ئەگەر تا ئێستا نەیگوازێتەوە بۆ قۆناغێکی تری پێگەیشتن کە پێی دەوترێت قۆناغی گەنجی تەمەنی کرۆنۆلۆژی خوێندکاری زانکۆ لە نێوان ١٨ بۆ ٢٢ ساڵدایە بە تێکڕای تەمەنی نزیکەی بیست ساڵ، و لە ژێر ڕۆشنایی ئەم مەودایە تەمەنەدا، بۆمان دەردەکەوێت کە قۆناغی گەنجی دەست پێدەکات (المرجی، ٢٠٠٨، ٥.(

بەشی دووەم

یەکەم/ چوارچێوەی تیۆری

دووەم/ توێژینەوەکانی پێشوو

-چوارچێوەی تیۆری

• چەمکی ئاسایشی دەروونی

ئاسایشی دەروونی یەکێکە لە گرنگترین پێداویستییە دەروونییەکان کە لە ساڵانی سەرەتای ژیانی تاکدا پێویستی پێیە، و کاریگەرییەکەی بەردەوامە لەگەڵ تاک لە ژیانی داهاتوویدا تەنانەت دوای ئەوەی هۆکارەکانی خۆشەویستی وە سەربەخۆیی بۆی دەستەبەر دەبێت، زۆربەی پاڵنەرە سەرەتاییەکانمان کە ڕوودەدەن چەند هەستێکیان لەگەڵدایە، وەکو بوونی پێویستی خواردن لەگەڵ هەستی برسێتیدا نمایش دەکرێت کەسەکە دەخاتە بارێکی گرژی دەبیتە پاڵنەرێک بۆ گەران بە دوای خواردن بۆ بەدەست هێنانەوەی هاوسەنگی دەروونی و ئاسایشی دەروونی. (زەهران، ١٩٨٩: ٢٩٧).

• پێناسەی ئاسایشی دەروونی لە ڕووی زمانەوانییەوە

زاراوەی ئاسایش لە زمانەوانیدا بە مانای دڵنیایی بەکارهاتووە. دەوترێت ئەگەر متمانەی بەخۆی هەبێت کە سەلامەتە و دڵنیایە ونەترسێت ئەوا مانای ئاسایشی هەیە، وە

ئەو وڵاتە سەلامەتە یان جێی متمانەیە، کە خەڵکەکەی دڵنیا دەکرێنەوە و دەوترێت فڵان کەس سەلامەتە متمانەی پێ بکە و دڵنیای بکەرەوە. (وهیب ، ١١٩١: ٧٨).

وشەی ئاسایش لە زماندا دوو بنچینەی هاوشێوەی هەیە، یەکێکیان ئەمانەتە، کە دژی خیانەتە، واتە ئارامی دڵ و ئەویتری پەسەندکردنە. (العامري ، ١٩٩٩، ١٠٨).

• پێناسەی ئاسایشی دەروونی لەرووی زاراوەکان:

لە ڕوانگەی زاراوەییەوە لێکۆڵینەوەیەکی زۆر لەسەر چەمکی ئاسایش کراوە وەک چۆن ئەم چەمکە لەلایەن زۆر کەسەوە گرنگی پێدراوە وبەستراوەتەوە بە دڵنیاکردنەوەی دەروونی و سۆزداری، ئاسایش و هاوسەنگی دەروونی، سۆزداری.

کەواتە دەتوانین بەم شێوازەی خوارەوە باس لە ئاسایشی دەروونی بکەین :

1 - ئاسایشی دەروونی حاڵەتێکە کە تاک هەست بە سەلامەتی و ئاسایش و ئارامی دەکات لە ترس، کە تێیدا تێربوون و تێرکردنی پێداویستییەکان گەرەنتی دەکرێت (الالوسي ، ١٢٩ ،١٩٩٠).

2 - ئاسایشی دەروونی دەکرێ پێناسە بکرێت بۆ سەقامگیری و ڕزگاری تاك لە ترس و دڵەڕاوکێیەوە بۆ گەیشتن بە پێداویستییەکانی و یارمەتیدانی بۆ درککردن تواناکان و گونجاندنی زیاتری تاك لە گەل خۆی و دەورووبەری. (الموسوي ، ٢٠٠٢، ٥٧(

3 - ئاسایشی دەروونی بریتییە لە ئارامیی ڕۆح، هەروەها پاراستنی هەستی تاک لە بەرکەوتن بە مەترسییە کۆمەڵایەتی و ئابووری و سیاسیەکانی دەوروبەری. (سعد ، ١٩٩٩، ٧٠).

• تایبەتمەدییەکانی ئاسایشی دەروونی:

گرنگترین تایبەتمەندییەکانی ئاسایشی دەروونی بەم شێوەیەن:-

(١) ئاسایشی دەروونی بە پرۆسەی کۆمەڵایەتیبوون و تەندروستی باش دیاری دەکرێت شێوازەکانی لێبوردەیی ودیموکراسی و قبوڵکردن و خۆشەویستی بەستراوەتەوە بە کارلێککردنەوە ئەزموون و هەڵوێستە کۆمەڵایەتی و ژینگەییەکانی سەرکەوتوو گونجاو.

(٢) ئاسایشی دەروونی کاریگەری زۆری لەسەر دەستکەوتی ئەکادیمی هەیە و...دەستکەوت و داهێنان لە مرۆڤدا.

(٣)هەستکردن بە ئاسایشی دایک و باوک لە تەمەنی پیریدا پەیوەندی بە منداڵبوونەوە هەیە گرنگییان پێ بدە.

(٤)نەبوونی ئاسایشی دەروونی پەیوەندییەکی ئەرێنی بە بەردەوامبوون و چەسپاندنەوە هەیە.

ڕەهەندە بنەڕەتییەکانی ئاسایشی دەروونی:

ئاسایشی دەروونی ڕەهەندە بنەڕەتییەکان لەخۆدەگرێت، کە بریتین لە:

(١) هەستکردن بە قبوڵکردن و خۆشەویستی و سۆزو بەزەیی لەگەڵ ئەوانی تر:-

منداڵ تەنها لە ڕێگەی هاوسەنگی سۆزدارییەوە دەتوانێت هەست بە ئاسایش بکات کە لە داهاتوودا یەکێتی یەکپارچەی لە دیاریکردنی ڕەفتاردا بۆ مسۆگەر دەکات.

هەستکردن بە دڵنیایی تەنها کاتێک نییە منداڵ لە ژینگەیەکی خێزانی پێگەیشتوودایە کە دەپارێزێت و پێداویستییەکانی مسۆگەر دەکات و پێداویستییەکانی دابین دەکات وەکو خۆشەویستی و سۆز، توخمە بنەڕەتییەکانی بەدەستهێنانی ئاسایش لە خۆشویستنی منداڵ لە قبوڵکردن و سەقامگیرییەکەیدایە، بۆیە خۆشەویستی لە دەوروبەرەکەی و بەتایبەتی دایک و باوک ئاسانکاریە بۆ گەشەکردنی ئاسایی و تەندروست نەک تەنها لەسەر ئاستی سۆزداری، بەلکو لە ئاستی جەستەیی و دەروونی و کۆمەڵایەتیشدا گەشە دەکات. (سمین ، ١١٩٧، ٢٨).

(٢)هەستکردن بە سەربەخۆیی و وەستان لە گروپێکدا بۆ مرۆڤ پێویستە: - هەست بکات کە بەشێکە لە گروپێک لەگەڵیدا بەرژەوەندییە هاوبەشەکان پاڵنەرێکە بۆ وەرگرتن و بەخشین، و بۆ گەڕان وپاراستن و هاوکاریکردنیان، وەک ئەوەی پێویستە بتوانێت ئەو ئەم پێداویستیانە بۆ کەسانی دیکە دابین بکات و ئەم هەستە سەربەخۆییەش گەشە دەکات بۆ منداڵ لە مانگەکانی یەکەمەوە، ئەو ئاشنابوونەی کە لەناو خێزانەکەدا بەدەستی دەهێنیت دەگۆڕێت بۆ دڵسۆزی بۆ ئەم کۆمەڵگە بچووکە و دواتر پێویستییەکە دەگۆڕێت بۆ سەر بە گروپەکانی تر کە پێویستییەکەی بۆ ئاسایش تێیدا تێر دەبێت بۆ هەست کردن بە دڵنیایی سۆزداری یان دەروونی لای تاك(العامري ، ١٩٩٩، ١٨٩-١٩٠). پێویستی ئاسایشی دەروونی پەیوەندییەکی نزیک بە غەریزەوەی پاراستنی مانەوە و سەلامەتی و دوورکەوتنەوە لە مەترسییەکانەوە هەیە. (زەهران، ١٩٨٩، ٢٩٨).

- **هۆکاری نەبوونی هەستکردن بە ئاسایشی دەروونی:**

ڕەنگە نەبوونی ئاسایشی دەروونی هۆکارێک بێت بۆ تێکچوونی دەروونی، یان هەڵسوکەوتی شەڕانگێزی تاک بەرامبەر بە سەرچاوەکانی بێزاری، مرۆڤەکان لە کاریگەرییەکانیاندا جیاوازن نائەمنی لە کەسێکەوە بۆ کەسێکی تر و لە تەمەنێکەوە بۆ تەمەنێکی تر جیاوازە. (التل ، ١٩٩٦، ٢٧).

فشارلە بارودۆخی ژیانەوە دێتە ئاراوە ، بەرکەوتن بە ڕووداوەکان، ئەزموونە توندەکانی لەناکاو، و نەبوونی خۆڕاگری دایک و باوک لە مامەڵەکردن لەگەڵ منداڵان، پشتگوێخستنی تواناکانیان هەمووی یارمەتیدەرن بۆ...بوونی دڵەڕاوکێ، کە یارمەتیدەرە بۆ ئەوەی هەست بە نائەمنی بکات کە لە منداڵاندا بە ئەنجامدانی ئەو ڕەفتارانە دروست دەبێت کە ڕەنگە بە هۆی هەست کردن بەم نائارامیە پێشێلکاری یاسا و نەریتە کۆمەلایەتیەکان بکەن ، و ئەو بێزارییە

بەردەوامەی کە منداڵەکە لەلایەن دایک و باوکەوە بەرکەوتەی دەبێت یان ئەو بێزاریانەی لە لایەن دەوروبەری لەوانەیە بەرکەوتەی هۆکارن بۆ هەست بە نائەمنی کردنی. (زهران، ١٩٨٩، ١٢٧).

هەروەها هەندێک لە پسپۆڕانی دەروونناس وای دەبینن کە شێوازەکانی پەروەردە کردنی مندال کاریگەری هەیە لە سەر هەستکردن بە ئاسایش، وەک زاڵبوون و کۆنترۆڵکردن و بێبەشبوون منداڵان لە خۆشەویستی، یەکێکە لە گرنگترین سەرچاوەکانی هەستکردن بە نائارامی دەروونی لای مندال. (حوسێن، ١٩٨٧، ١٠٣).

لە نێو ئەو توێژینەوانەی کە کاریگەری ئەزموونەکانی منداڵییان لەسەر گەشەکردنی ئارامی پشتڕاستکردەوە لەلایەن موسەن (١٩٧٧، موسن) و ئەوانی ترەوە ئەنجامدرا، لەوێدا ڕوون بووەوە کە ئەوانەی کە سۆز و خۆشەویستی خێزانییان بە ڕادەی پێویست بەدەست نەدەهێنا، ئاسایشی دەروونیان و متمانەیان پابەند بوونیان کەمتر بوو لە چاو ئەوانەی میهرەبانی خێزان بەدەست دەهێنن (الخالدي ، ١٩٩٠، ٣٩).

هەروەها ئەنجامی هەندێک لە توێژینەوەکان سەلماندوویانە کە هۆکاری تریش هەن کە کاریگەرییان لەسەر ئاسایشی دەروونی هەیە و کار لەسەر گەشەکردنی دەکەن. وەک ڕۆڵی جینات، وەك ئەوەی (Kattel ١٩٦٦) کە لە لێکۆڵینەوە پەسەندکراوەکەیدا باسی کردووە لەسەر شیکاری فاکتەری، وەک ئاماژەی پێکردووە دڵەڕاوکێ یەکێکە لە پێوەرەکانی ئاسایشی دەروونی ٣٥٪ی بەهۆی جیناتەوەیە و ژینگە زۆرترین کاریگەری هەیە، توێژینەوەکانی تر دەریدەخەن کە خراپی بارودۆخی ژینگەیی ڕۆڵێکی سەرەکی دەگێڕێت لە گەشەکردنی سیفەتی دڵەڕاوکێی بەرز و بەو هۆیەوە نائەمنی بێبەشکردنی ئاسایش کاریگەری جیاوازی لەسەر تەندروستی دەروونی هەیە لە لای کەسی بەرامبەر و لە قۆناغێکی تەمەنەوە بۆ قۆناغێکی تر، و ئەگەر بێبەشبوون لە قۆناغی گەورەیی ڕەنگە کاریگەریەکەی کاتی بێت و لەگەڵ کۆتایی هاتن هۆکارەکانی و بەردەستبوونی ئاسایش دا نامێنێت ، و لەوانەیە کاریگەری لەسەر تەندروستی دەروونی نەبێت ئەگەر ئەو کەسە توانی داواکارییەکانی ئاسایشی خۆی بگۆڕێت و هەستی بە دڵەڕاوکێی پشتگوێخستن و خەمۆکی، ئازاردانی دایک و باوک بێبەشی نەکردبێت. (الحسني ، ٢٠٠٥، ٣٩).

لەمانەی سەرەوە دەگەینە ئەو ئەنجامەی کە چەندین هۆکار هەن کە پەیوەندی و کاریگەرییەکی گەورەیان هەیە بە مانای ئاسایش و لەدەستدان یان نەبوونی، هۆکار هەیە کە لە دەوروبەری منداڵە، وەک شێوازی پەروەردەکردن دایک و باوک و ژینگەی کۆمەڵایەتی و هۆکارە کولتوورییەکانی ، هەروەها هۆکارە سیاسی و سەقامگیرییەکان کۆمەڵایەتی و ئابووری ڕۆڵێکی گەورە و کاریگەر دەگێڕن لە نەگەیشتن بە ئاسایش" هەروەها دابەزینی ئیدعای ئایینیش دەچێتە ناو ئەو کاریگەرییەوە، هەموو ئەمانە بەستراوەتەوە بە تێرکردنی پێداویستییە هەمەچەشن و فرەییەکان پەیوەست بە تاک لە خێزانەکەی و ژینگەی کۆمەڵایەتی و ئەم هۆکارانەی تاک لەگەڵ خۆی و دەوروبەرەکەیدا دەچێتە ناو ململانێ و دژایەتییەوە بۆ ئەوەی ڕزگاری بێت لەو دڵەڕاوکێیە بەردەوامەی کە هەڕەشە و بێزاری دەکات سەبارەت بە تێرکردنی پێویستی ئاسایش و بەم شێوەیە پێداویستییەکانی دیکە تێر دەکات. (حوسێن، ١٩٨٧، ١١٦).

- **ئەو تیۆرانەی کە باس لە ئاسایشی دەروونی دەکەن:**

١. تیۆری پێداویستییەکانی ماسلۆ:

زۆرێک لە دەروونناسەکان ئارەزووی لێکۆڵینەوەیان لە پاڵنەرەکانی ڕەفتارکردنی مرۆڤ کردووە ، کە لە نێوانیاندا پاڵنەری ئاسایش هەیە و ئەبراهام ماسلۆ لە بەناوبانگترینیانە کە دەروونناسێکی ئەمریکیە، کە پاڵنەرەکانی

دابەش کرد، و گوتی ڕەفتاری مرۆڤ دابەش دەبێت بەسەر پێنج پاڵنەردا کە وا دەکات لە شێوەی پلەبەندییەکدا بێت ،کە بنەمای بنەڕەتی پێویستییە فیزیۆلۆژییەکانە، دواتر یەکسەر پێویستی ئاسایش و پاشان پێویستی خۆشەویستی و دواجار پێویستی خۆ بەدیهێنان.

ئەبراهام ماسلۆ یەکێک بوو لە یەکەم کەسەکان کە چەمکی ئاسایشی دەروونی لە ڕێگەی توێژینەوەی کلینیکیەوە هێنایە ئاراوە، کە ئاسایش یان دڵنیایی دەروونی بریتییە لە: هەستکردنی تاکە بە خۆشەویستی و قبولکردن لەلایەن ئەوانی ترەوە و جێگەیەکی هەیە لەنێویاندا، و لەوە تێدەگات کە ژینگەکەی دۆستانەیە و ڕۆڵی بێزارکەر نییە وهەست بە کەمی مەترسی و هەڕەشە و دڵەڕاوکێ ناکات. (وهیب ، ٢٠٠٥، ٦٦).

ماسلۆ پێی وایە مرۆڤ کە لەدایک دەبێت پێویستی بۆ دەستکەوتنی پێداویستییە سەرەتاییەکانە کە بە شێوەیەکی پلەبەندی ڕێکخراون کە نوێنەرایەتی پێداویستییە فیزیۆلۆژی بنەڕەتیەکان دەکەن ، تێپەڕین بە پێداویستییە ئەمنی و سەلامەتییەکان و دواتر پێویستی سەربەخۆیی و قبوڵکردن لە گروپێکەوە، کە ئەم پێداویستیانە تێیدا پلەبەندی دەکرێن تا دەگاتە لوتکەی هەرەمەکە بۆ گەیشتن بە خۆبەدیهێنان و ناتوانیت بگوازرێتەوە بۆ پێویستییەکی بەرزتر پێش ئەوەی پێویستی کەمتر تێر بکرێت ، وە پێویستە ئەم پێداوستیانەی کە پلەنەد کراون لە خوارەوەی هەرەمەکە بۆ سەرەوە بۆ ئەوەی بگاتە بەرزترین قۆناغەکانی خۆبژێوی و ئارامی خۆدی (الخالدي، ١٩٩٠، ٣٣).

بنەمای نائەمنی دەروونی لای ماسلۆ بریتین لە:

١-هەستی تاک بۆ ڕەتکردنەوە، تاك هەست دەکات کە خۆشەویست نییە و ئەوانی تر بە توندی و بێڕێزیەوە مامەڵەی لەگەڵ دەکەن.

-٢هەست کردنی تاک بەوەی کە دونیا نوێنەرایەتی هەڕەشە و ترس و دڵەڕاوکێ دەکات.

-٣هەستکردن بە تەنیایی و گۆشەگیری و ڕەتکردنەوە. (الخالدي، ١٩٩٠، ٣٣).

هەروەها ماسلۆ پێی وایە گەیشتن بە ئاسایش بە چەندین ڕێگە بەدی دێت بەپێی سروشتی تاک و قۆناغی گەشەکردنی، بەڵام گرنگترینی ئەم شێوازانە لەسەر بنەمای بە دوورکەوتنەوە لە سەرچاوە تاکەکەسییەکانی هەڕەشە و ئازار و دڵەڕاوکێ و گەڕان بەدوای ئارامیدایە . (التتنجي ، ١٩٩٧، ٧٥).

٢-تیۆری شیکاری دەروونی فرۆید

سیگمۆند فرۆید پێی وایە ئیگۆ بەرپرسیارە لە دابینکردن ئاسایشی دەروونی بە پاراستنی تاک لە هەڕەشە ناوخۆییەکان و دەرەکیەکان، کە دەڵێت "ئیگۆ ئەرکی خۆپاراستن لە ئەستۆ دەگرێت و ئەم کارە گرنگە دەکات لە پێوەندی لەگەڵ ڕووداوە دەرەکییەکاندا" (الخولي ، ١٩٧٦، ٣٤(

فرۆید کەسایەتی دابەش کردووە بۆ سێ ئاست کهە هەست و پێش هەست و نەست لە خۆ دەگرێت، پێی وابوو کە منداڵ کە بە هەندێک غەریزە و پاڵنەرەوە لەدایک دەبێت ئەو ژیانەش زنجیرەیەکە لە ململانێ کە ڕەزامەندی یان بێزاری بەدوای خۆیدا دێنێت و هەربۆیە تاک یان ئەم بێزاریانە قبول دەکات یان لە نێوان ململانێکاندا دەژیت.

فرۆید ئاسایشی دەروونی و ئاسایشی جەستەیی و جێبەجێکردنی پێداویستییەکان بەیەکەوە دەبەستێتەوە ، کاتێک تاک دەبینێت کە بەهۆی بەدیهێنانی پێداویستییەکانییەوە بۆ گەیشتن بە سەقامگیری دەجووڵێت ، و کاتێک پاڵنەر کارناکات هەڕەشەیە بۆ سەر خۆدی و هۆکارە بۆ ئازار و گرژی و ئازاری دەروونی (حسن، ٢٠٠٧، ٩٨٨).

بە پێی دامەزرێنەرانی ئەو قوتابخانەیە رۆلی تاك پشت گوێدەخەن بەو پێیەی کە تاك دەکاتە کویلەی حەزەکانی وبەدرێژایی ژیان دیلی غەریزەی خودی و شەرلنگێزی دەبیت و دووری دەخاتەوە لە مرۆڤایەتی .

جەختکردنەوەی فرۆید لەسەر سەرچاوە ناوخۆییەکانی مەترسی بۆ سەر مرۆڤ کە دەبێتە هۆیی خراپ گونجاندن، سەرکوتکردنی مەیلە شەڕانگێزەکان و هەستیارییەکان بەم مانایە هۆکارەکانی نائەمنی هەڵدەگرێت. (حسن، ٢٠٠٧، ٢٨).

پەیوەندی گەرمی خۆشەویستی وسەلامەتی نێوان منداڵ وە دایک و باوکی نوێنەرایەتی فاکتەری پارێزەر دەکەن بۆ منداڵەکە لە هەستنکردن بە ترس و دەبێتە هۆی هەستی گونجاوی و متمانە و توانای ڕووبەڕووبوونەوە ترس و دلەراوکێ، لە کاتێکدا نەبوونی پەیوەندییەکی متمانە پێکراو کلیلە بۆ پێشبینیکردنی دڵەڕاوکێ و خەمۆکی و تێکچوونی کەسایەتی. هەستکردن بە نائەمنی بەهۆی ئازاردانی منداڵەوەیە ڕەتکردنەوەی دەروونی و سۆزداری و هەڕەشەی کشانەوەی خۆشەویستی و بەراوردکردنی لەگەڵ هاوتەمەنەکانی و پشتگوێخستنی، هەست بە نائەمنی دەکات و ئازادی خۆی کەمدەکاتەوە ، ڕێگری لە ئەگەرەکانی فێربوون و دەرفەتەکانی گەشەکردنی دروست دەکات. (التل، ١٩٩٦، ٢٨).

ئەگەر نمونە مەعریفیەکان ئەرێنی بن، ئەوا لە منداڵەکە دەکەن کە بە شێوەیەکی ئەرێنی لە خودی خۆیان و دەورووبەریان و داهاتوو بروانن، منداڵێک کە درک پێدەکات دایک و باوک وەڵامی پێداویستییەکانی دەدەنەوە، رێزی لێ دەگرن و خۆشیان دەوێت، و لە تەنیشتی دەبن کاتێک پێویستی پێیانە، و سەبارەت بە داهاتوو هەست بە گەشبینی و هیوا دەکات. لەکاتێکدا هۆشیاری منداڵ لە خۆشەویستی نەبوونی دایک و باوک بۆی یان ڕێزنەگرتنیان بۆی یان بە پشتگوێخستنی، نمونەی مەعریفی نەرێنی لەبارەی خۆی و دەوروبەر و داهاتو هەیە و تێڕوانینی بۆ خۆی ئەوەیە کە خۆشەویست نییە لە مەترسی لەناوچووندایە و شایەنی گرنگیدان نییە، وەک چۆن گومانی لە کەسانی دیکە هەیە وە هەست بە هەڕەشە و دڵەڕاوکێ دەکات و ئەم تێڕوانینە درێژدەبێتەوە بۆ داهاتوو هەست بە نائەمنی و ڕەشبینی دەکات. (مطلك ، ٢٠٠٩، ١٢٠).

هەروەها دایک ڕۆڵێکی گەورەی هەیە لە دروست کردنی بنەمای ئاسایش لە لای منداڵ، وەک کاتێک دایکێک لەگەڵ منداڵە بچووکەکەی دەچێتە دەرەوە بۆ پارکێک و دادەنیشێت لەسەر کورسییەکە، منداڵەکە سەرەتا لە نزیکییەوە دەمێنێتەوە، پاشان دەست دەکات بە وردە وردە لێی دوور دەکەوێتەوە، بەڵام هەر جارێک ڕەنگە بگەڕێتەوە بۆهەڵوێستی دایکی بۆ دڵنیابوون لەوەی کە هێشتا دانیشتووە و دوای ئەوەی دڵنیا دەبێتەوە دەست دەکات بە گەڕان بەدوای ژینگە و دەوروبەری. بوونی دایکەکە ئەو بنکەیەیە کە سەلامەتی پێدەبەخشێت بۆ ئەوەی بگەڕێت و لە ژینگە بکۆڵێتەوە (وهیب، ٢٠٠٥، ١٣٧).

- **شێوازەکانی بەدەستهێنانی ئاسایشی دەروونی**

شێوازی زۆر هەیە کە لە ڕێگەیەوە ئاسایشی دەروونی مرۆڤ لە ناو خێزان و کۆمەڵگادا بە دەست دێت، هەندێک بە دروستکردنی خێزانێکی ئارام بەدەستی دەهێنن وهەندێکی تر بە بوونی بارودۆخی ژیانی باشتر، وهەدێکی تریش بە بە دەست هێنانی بەرزترین پلەی خوێندن بەدەستی دەهێنن، بۆیە ڕەزامەندی ئاسایش وگەیشتن پێی پەیوەندییەکی نزیکی بەو شێواز و ئامانجەی ژیانەوە هەیە کە مرۆڤ هەوڵی بۆ دەدات. تاک بۆ بەدەستهێنانی دڵنیایی دەروونی، پەنا بۆ ئەو شتانە دەبات کە پێیان دەوترێت پرۆسەکانی ئاسایشی دەروونی، کە بریتین لە چالاکییەکان کە سیستەمی دەروونی بەکاری دەهێنێت بۆ کەمکردنەوەی فشار و ئازار و گرژی ، یان ڕزگاربوون لێی و گەیشتن بە ڕێزگرتنی خود و هەستکردن بە ئاسایش، و تاک لە بەشداریکردن لە گروپێکدا وا دەکات هەست بەم ئاسایشە بکات. (مطلك، ٢٠٠٩، ١١٨).

خێزانێکی بەختەوەر و کەشوهەوای خێزانی گونجاو بۆ گەشەی ئەندامەکانی تەندروست بن، و تێرکردنی پێداویستییەکانیان دەبێتە هۆی دڵنیایی دەروونی گونجانی پیشەیی و قوتابخانە و سەربەخۆیی، بەم شێوەیە هەستکردن بە ئاسایشی دەروونی بەرز دەکاتەوە ، وەک ئەوەی ئەمە سەر بە نیشتمانێکی سەلامەتە، و هەروەها پشتگیری کردنی گروپەکان بۆ ئەندامەکانی وادەکات کە ئەندامەکان هەست بە ئاسایشی دەروونی بکەن، ئەمەش بە روونی لە لای مرۆڤەکان بەدیار دەکەوێت بۆ هەست کردن بە ئاسایشی دەروونی (زەهران، ١٩٨٩،٣٤).

گومانی تێدا نییە کە مرۆڤ پێویستی بە ئازادییە لە ترس سەرچاوەکەی هەرچییەک بێت ، ئەگەر تاك هەست بە هەرەشە بکات لە سەر تەندروستی، کارەکەی، داهاتووی، منداڵەکانی، مافەکانی و پێگەی کۆمەڵایەتی ئەواهەستی ئاسایشی دەروونی لەدەست دەدات. پێویستی بۆ ئاسایشی دەروونی بۆ خوێندکار یان مامۆستا لە ژینگەی پەروەردەدا شێوازێکی ڕەفتاری فێربووە کە پەیوەندی بە جێبەجێکردنی پێویستییەکی کۆمەڵایەتی فێربووەوە هەیە لە ڕێگەی پەروەردەکردنەوە، ئامانجی بەدیهێنانی ئەم ئاسایشە پێویستی تاکە بۆ ئاسایشی خۆدی و تەندروستی و داهاتووی ئەکادیمی(الخولي، ٢٠٠٢، ٨٩).

توێژینەوەکانی پێشوو :

1. **(اقراع،٢٠٠٥،ر-ز)**

ئەم توێژینەوەیە بەئامانجی دەستنیشانکردنی هەستی ئاسایشی دەروونی و کاریگەری لەسەر هەندێک گۆڕانکاری لە خوێندکارانی زانکۆی النجاح نەتەوەیی و هەروەها ئامانجیان سەلماندنی ڕۆڵی گۆڕاوەکانی خوێندنە بۆ گەیشتن بەم ئامانجانە، خوێندکارانی زانکۆ وەک کۆمەڵگایەک بۆ خوێندن هەڵبژێردران، و نمونەی توێژینەوەکە بە ١٠٪ ی دانیشتوانی خوێندن کە ١٠٠٢ خوێندکاری زانکۆن و بۆ گەیشتن بە ئامانجی توێژینەوەکە، توێژەرەکە پێوەری ماسالوو بۆ هەستکردن بە ئاسایشی دەروونی بەکارهێنا و ڕاستگۆیی و سەقامگیرییەکەی مسۆگەر بوو و سەنگی جێگیریی پێوەری (٠/٨٩) بوو و دوای پرۆسەی کۆکردنەوە توێژینەوەکە.هەوڵیدا وەلامی ئەم پرسیارە بداتەوە: - پلەی ئاسایشی دەروونی لە نێوان خوێندکارانی زانکۆی النجاح نەتەوەییدا چییە؟

توێژینەوەکە ئەم ئەنجامانەی خوارەوەی بە دەست هێنا:
-هەستی ئاسایشی دەروونی نمرەیەکی نزمی وەرگرت، چونکە ڕێژەکە (٤٩,٩٪) بوو، لە کاتێکدا ئەنجامەکانی ئەنجامی گریمانەکانی دەریخست کە:
-هیچ جیاوازییەکی گرنگ لە ڕووی ئامارەوە لە ئاستی بایەخدا نەبوو ((α = ٠,٠٥) لە ئاستی ئاسایشی دەروونی لە نێوان خوێندکارانی زانکۆی نەتەوەیی النجاح ، بەهۆی گۆڕانی ڕەگەز وە کۆلێژ و شوێنی نیشتەجێبوون و تێکڕای کەڵەکەبووی (خەملاندن) و ئاستی پەروەردەیی و کارلێککردن لەنێوان گۆڕاوەکانی ڕەگەز لەگەڵ پاشماوەی گۆڕاوەکان.

٢)-**قاسم و سلطان،٢٠٠٧:**
ئەم توێژینەوەیە ئامانجی دیاریکردنی ئاستی ئاسایشی دەروونی بوو لەنێو خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی کچان هەروەها بۆ زانینی جیاوازی ئاستی ئاسایشی دەروونی بەپێی پسپۆڕی ئەکادیمی، و نوێنەرایەتی نمونەیەک دەکات توێژینەوەکە (٤٥) خوێندکاری کچ لەخۆگرتبوو کە بەسەر سێ ئاستدا دابەشکرابوون: (ئیسلامی، عەرەبی، و پەروەردەی وەرزشی)، لە قۆناغی یەکەمەوە پێوەرێک بۆ ئاسایشی دەروونی وەرگیرا کە پێکهاتبوو لە (٤٦) بابەتی دابەشکراوە بەسەر پێنج ئاستدا : هەستکردن بە (ئاسایشی لە گروپەکەدا، ئاسوودەیی دەروونی و جەستەیی، قبوڵکردنی ئەوانی تر، ڕەزامەندی و ڕازیبوون، سەقامگیری دەروونی) ، ڕاستگۆیی ڕواڵەتی پێوەرەکە بە پێشکەشکردنی بۆ کۆمەڵێک پسپۆڕ پشتڕاستکرایەوە لە بواری پەروەردە و دەروونناسیدا سەقامگیری بە شێوازی دووبارە تاقیکردنەوە دەرهێنرا، و بڕی (٨٧٪) بووە. بەکارهێنانی ئەم تاقیکردنەوەی خوارەوە: ((شیکاری جیاوازی و شێوازی (شیفە) بۆ بەراوردکردنی چەندین جار لە نێوان مامناوەندییەکان ژمێریاری .((
لە ئەنجامەکاندا ئەمانەی خوارەوە دەرکەوت:
-١خوێندکارە کچەکانی کۆلێژی پەروەردەی کچان لە زانکۆی موسڵ چێژیان لە ئاسایشی دەروونی وەرگرت، بەو پێیەی نمرەی مامناوەند بوو خوێندکارە مێینەکان لە مامناوەندی تیۆری پێوەرەکە بەرزترن، چونکە نمرەی بەرز ئاماژەیە بۆ هەستکردن ئاسایشی دەروونی و نمرەی نزم نەبوونی ئاسایشی دەروونی پشتڕاست دەکەنەوە.
٢ .جیاوازییەکی ئاماری بەرچاو لە ئاستی ئاسایشی دەروونیدا هەیە، بەپێی پسپۆڕی ئەکادیمی بۆ سوودی بەشی پەروەردەی ئیسلامی .
٣) **کداد و مخلوقی، ٢٠١٣-٢٠١٤،أ)** : ئەم لێکۆڵینەوەیە ئامانجی زانینی ئاستی ئاسایشی دەروونی قوتابی توندڕەوە لە قۆناغی مامناوەندیە و ئایا ئەم ئاستە کاریگەری لەسەر گۆڕانی سێکس و دەستکەوتی خویندن هەیە بە پرسیارکردنی ئەم پرسیارانەی خوارەوە:-

- ئایا ئاستی ئاسایشی دەروونی قوتابیە توندوتیژەکانی قوتابخانەی ناوەندی چییە؟
- ئایا ئاسایشی دەروونی قوتابیانی توندڕەوی قوتابخانەی ناوەندی بەپێی ڕەگەز جیاوازی هەیە (نێر/مێ)؟
- ئایا ئاسایشی دەروونی قوتابیە توندوتیژەکان لە قۆناغی ناوەڕاستدا بە پێی ئاستی دەستکەوتی خویندن (بەرز/ نزم) جیاوازی هەیە؟
- ئایا ئاسایشی دەروونی قوتابیە توندوتیژەکان لە قۆناغی ناوەندا جیاوازی هەیە بە پێی ئاستی (١'٢'٣'٤)؟

توێژینەوەکە پێوەری ئاسایشی دەروونی بەکارهێناوە کە لە لایەن (بێنسێسی، ٣٠٢) ئامادەکراوە، کە بەدەست دێت لە ڕاستگۆیی و سەقامگیرییەوە و پێوەرەکە بە هاوسەنگیەکی ٠,٦٨ دیاری دەکرێت ئەمەش ڕاستگۆیی ستانداردی کاربەرنامە نیشان دەدات خوێندنی بنەڕەتی بەسەر نموونەیەکی ٨٠ خوێندکاری کچ و کوردا جێبەجێکرا و بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانی توێژینەوەکە، تویژەرەکان ڕێبازی وەسفیان بەکار هیما، و دوای شیکردنەوەی ئەنجامەکان بە بەکارهێنانی Excel ٢٠٠٧ و ١٩,٠ توێژینەوەکە ئەم ئەنجامانەی خوارەوەی بەدەست هێنا :

- بوونی ئاسایشی دەروونی بەرز لە نێوان قوتابیە توندوتیژەکان لە قوتابخانەی ناوەندی.
- لە ڕووی ئامارەوە هیچ جیاوازییەکی گرنگ نییە لە ئاسایشی دەروونیدا بەهۆی گۆڕینی ڕەگەزی (نێر/مێ) لای خوێندکارە توند و تیژیەکانی قوتابخانەی ناوەندیدا.
- لە ڕووی ئامارەوە جیاوازی گرنگ نیە لە ئاسایشی دەروونی بەهۆی گۆڕانی دەستکەوتی خویندن (بەرز/نزم) لە نێوان قوتابیە توندوتیژەکانی قوتابخانەی ناوەندیدا.
- لە ڕووی ئامارەوە هیچ جیاوازییەکی گرنگ نیە لە ئاسایشی دەروونیدا بەهۆی ئاستی گۆڕاو (١'٢'٣'٤) لای خوێندکارە توند و تیژیەکانی قوتابخانەی ناوەندیدا.

٤) یوسف،٢٠١٧،٣٨٥:

توێژینەوەکە بە مەبەستی زانینی پەیوەندی نێوان هەستی ئاسایشی دەروونی و هەریەک لە بەهاکان و ڕووداوەکانی ژیانی فشاربەخش لە نێوان خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردە و هەروەها بە مەبەستی زانینی کاریگەری ڕەگەز (نێر / مێ) لەسەر هەستی ئاسایشی دەروونی و هەروەها بەها و ڕووداوەکانی (٣٦٤) خوێندکاراران لە ساڵی چوارەمدا لە کۆلێژی پەروەردە و زانکۆی عەین شەمس و مەودای تەمەنیان لە نێوان (٢٠-٢٣) ساڵ و بە تێکڕایی ٢١,٢٠ و لادانی ستانداردی ٠,٥٧٨ و ئامرازەکانی خوێندن بریتی بوون لە هەستکردن بە پێوەری ئاسایشی دەروونی و پێوەری ئاشکراشیکرد ئەنجامەکانی توێژینەوەکە لەسەر هەبوونی هاوپێچییەکی پۆزەتیف لەڕووی ئامارەوە گرنگن لەنێوان نمرەکانی نموونەی خوێندن لەسەر پێوەری هەستی ئاسایشی دەروونی و ڕەهەندەکانی و خاڵەکانیان لەسەر پێوەری بەهاو ڕەهەندەکان و بوونی پەیوەندیەکی نێگەتیف لەڕووی ئامار ئەنجامەکان ئەوەشیان دەرخست کە هیچ جیاوازییەکی بەرچاو لە ڕووی ئامارەوە لە نێوان تێکڕای نمرەکانی نێر و مێ لەسەر پێوەری ئاسایشی دەروونی و ڕەهەندەکانی و هەروەها لەسەر پێوەری بەهاکان و ڕەهەندەکانی و هەروەها لەسەر پێوەری ڕووداوەکانی ژیانی پڕ فشار و ڕەهەندەکانی جگە لە پەستان لە ڕووی ئامارەوە جیاوازی گرنگ هەیە لە نێوان تێکڕای نمرەکانی نێر و مێ لە بەرژەوەندی مێینەدا .

بەشی سێیەم

کردارو رِێگاکانی توێژینەوە

- یەکەم / رِێبازی توێژینەوە.
- دووەم / کۆمەلگای توێژینەوەکە
- سێ یەم / نمونەی توێژینەوە
- چوارەم/ ئامرازی توێژینەوە
- پێنجەم/ رِاستگۆیی
- شەشەم / جییگیری
- حەوتەم / جێ بەجێ کردنی توێژینەوە
- هەشتەم / کەرستە ئاماریەکان

یەکەم /ڕێبازی توێژینە

ڕێبازی توێژینەوە بەواتای خستنە روی ئەو ڕێبازەی بەرهەمەکەی لەناو هەنگاوەکانی پلانەکەدا پێی نوسراوە تا بەهۆیەوە خوێنەرلەشێواز و ڕێبازی توێژەر وکارەکەی تێبگات چونکە هەر شێوازە و پێویستی بە پلانێکی دیاریکراو هەیە لەداناني دا. (ئەنوەر، ٢٠٠٣، لا ٤٦).

توێژەر لەپرۆگرامی توێژینەوەکەی شێوازی وەسفی بەکارهێناوە بەرنامەی ئەم توێژینەوەی کە لەبەر دەست دایە باس لە کۆمەلگای توێژینەوە و نموونەی توێژینەوە و جۆنیەتی جێبەجێ کردنی توێژینەوە دەکات بە تایبەت هەلبژاردنی نموونەی توێژینەوەکە لەگەل ئامرازەکانی پێوانەی گۆراوەکانی توێژینەوەکە، کە (ئاسایشی دەروونی)ە، دوای دلنیابوون لە راستگۆیی وجێگیریەکەی پاشان جێبەجێ کردن و دەرهێنانی ئەنجامی چارەسەرکردنی ئاماریەکان .

دووەم/کۆمەلگای توێژینەوەکە

کۆمەلگای توێژینەوە لە قوتابیانی کۆلیژی پەروەردە لە زانکۆی صلاحەدین بۆ خوێندنی بەیانیان لە سالی (٢٠٢٢-٢٠٢٣) پێك دێن، کە کۆی گشتی ژمارەی قوتابیان بریتی بوون لە (٣١٠٠) وەك ئەوەی لە خشتەی ژمارە (١) پێشاندراوە.

خشتەی ژمارە (١)

ئەم خشتەیە ژمارەی قوتابیانی کۆلیژی پەروەردە بە پێی ڕەگەز و بەش پێشان دەدات

بەشەکان	ڕەگەز		کۆی گشتی
	کچ	کوڕ	
عەرەبی	٣٠٠	٩٧	٣٩٧
کوردی	٣٧٧	٩٣	٤٧٠
ڕێنمایی پەروەردەی دەروونی	١٦١	٣١	١٩٢
پەروەردەی تایبەت	١٥١	٢٧	١٧٨
ئینگلیزی	٣٦٥	١٤١	٥٠٦
بایۆلۆجی	٢٨٥	٥٥	٣٤٠
بیرکاری	٢٥٧	٩٢	٣٤٩
فیزیا	٢٤٢	٦٤	٣٠٦
کیمیا	٢٣٨	٨٥	٣٢٣
سریانی	١٨	٢١	٣٩
کۆی گشتی	٢٣٩٤	٧٠٦	٣١٠٠

سێیەم/ نمونەی توێژینەوە

بۆ دەستنیشانکردنی نموونەی توێژینەوە و بە راوێژکردن لەگەل سەرپەرشتیاری توێژینەوەکە بەشێوەی دەستنیشان کردنی هەرەمەکی سادە بە جۆریك کە توێژینەوەکە بتوانیت نوێنەرایەتی کۆمەلگای توێژینەوەکە بکات. بۆ ئەم مەبەستە توێژەر نمونەی توێژینەوەی لە کۆلیژی پەروەردە بە شێوەی هەرەمەکی هەڵبژارد کە پێك هاتووە لە (١٠٠) قوتابی کە لەم خشتەیەی خوارەوە روون کراوەتەوە.

خشتەی ژمارە (٢)

ئەم خشتەیە ژمارەی نمونەی توێژینەوە بە پێی رەگەز و بەش روون دەکاتەوە

بەشەکان	ڕەگەز		کۆی گشتی
	کور	کچ	
زانستی	٢٥	٢٥	٥٠
مرۆڤایەتی	٢٥	٢٥	٥٠
کۆی گشتی	٥٠	٥٠	١٠٠

چوارەم/ئامرازی توێژینەوە

توێژەر هەلسا بە بەکارهێنانی پێوەری (ماسلۆ) بۆ پێوانی ئاسایشی دەروونی بۆ توێژینەوەکەی، وەئەم پێوەرە بە زمانی عەرەبی لە (اقراع،٢٠٠٥) وەرگیراوە کە پێوەرە پێکهاتووە لە (٥٠) برگە.

پێنجەم/راستگۆیی توێژینەوەکە:

راستگۆیی تایبەتمەندییەکی پێویستە بۆ هەر پێوانەیەکی زانستی وە خاسیەتێکە لە خەسیەتەکانی سایکۆمەتری هەر پێوانەیەك کاتێك بۆ مەبەستی زانستی بە کار دێت لەبەر ئەوەی هەر توێژینەوەیەك راستگۆیی نەبێ واتە پێوانەی ئەو دیاردەیە ناکات کە هەلبژێردراوە بۆ پێوانەکردنی (سالح،١٩٨٨، ١٠)

یەکەم – راستگۆیی رواڵەتی-:

بە مەبەستی بە دەست هێنانی راستگۆیی رواڵەت توێژەر بۆ وەرگرتنی بیر و ڕای شارەزایان لەسەر برگەکان پێوەرەکەی پێشکەش بەچەند پسپۆرێکی بواری پەروەردە و دەرونزانی کرد بۆ لێکۆلینەوە لە برگەکانی پێوەری(ئاسایشی دەروونی) کە ژمارەی برگەکان پێك هاتووە لە (٥٠) برگە پاشکۆی ژمارەی (٢)، توێژەر هەلسا بە دابەشکردنی فۆرمەکان بەسەر (١٠) شارەزا لە بواری پەروەردە و دەرونزانی، پاشکۆی ژمارەی (٣)، وە لەسەر رای شارەزایان ئەو برگەیی لە (٨٠٪) زیاتر رەزامەندی پسپۆرانی لەسەر بوو قبولَ دەکرێت، بە پێچەوانەوە برگەکە لادەبردرێت، وە پاش دەرهێنانی ریزبەندی رێژەی سەدی بۆ برگەکان هەموو برِگەکانی رەزامەندیان لەسەر درا لەلایەن شارەزایان واتە برگەکانی ئاسایشی دەروونی (٥٠) برگە ماوە، لەگەل ئەوەی هیچ برگەیەك لانەدرا بەلام

لەلایەن شارەزایان هەندێك لە برگەكان پێشنیاری بچوكیان كرد. وە دوای تاوتوكردنی پێشنیارەكان لەگەل سەرپەرشتیار هەندیك لە برگەكان گۆرانكاری بەسەر دارشتنەكانی كرا. وە خشتەی ژمارە (١) رێژەی سەدی دەخاتە روو سەبارەت بە بریاری شارەزایان لەسەر برگەكان .

خشتەی ژمارە(٣)

رێژەی سەدی رازی بوونی پسپۆر و شارەزایان لەسەر برگەكانی پێوەری ئاسایشی دەروونی

ت	پێوەر	ژمارەی برگە	پازیبووان		پازینەبووان	
			ژمارە	رێژەی سەدی	ژمارە	رێژەی سەدی
١	ئاسایی دەروونی	١-٢-٣-٤-٥-٦-٧-٨-٩-١٠-١١-١٢-١٣-١٤-١٥-١٦-١٧-١٨-١٩-٢٠-٢١-٢٢-٢٣-٢٤-٢٥-٢٦-٢٧-٢٨-٢٩-٣٠-٣١-٣٢-٣٣-٣٤-٣٥-٣٦-٣٧-٣٨-٣٩-٤٠—٤١-٤٢-٤٣-٤٤-٤٥-٤٦-٤٧-٤٨-٤٩-٥٠--	٩	١٠٠%	٠	١٠٠%

راستگۆیی وەرگێران:-

زمانەوانی پێویستیەكی حەتمییە بۆ توێژینەوەیەك كە پێوانەكە لە زمانێكی بێگانە وەرگیرابێت بە نیسبەت كۆمەلگای توێژینەوەكە هەر بۆیە توێژەر دەستیكرد بەجێبەجێ كردنی ڕاستگۆیی زمانەوانی بۆ پێوانەی (ئاسایشی دەروونی)جونكە ئەم پێوانەیەی (ماسلۆ) بە زمانی عەرەبی وەرگیراوە بۆیە توێژەر هەلسا بە وەرگێرانی پێوەرەكە بە رەچاوكردنی هەنگاوەكانی زانستي بۆ وەرگێران تۆێژەر ئەم هەنگاوانەی خوارەوەی گرتەبەر بۆ بەدەستهێنانی ڕاستگۆیی وەرگێران:

١- وەرگێرانی پێوانەی توێژینەوەكە لە زمانی عەرەبي بۆ زمانی كوردی.

٢- پاشان توێژەر پێوانە وەرگێردراوەكەی دا بە پسپۆرێكی زمانەوانی لە بەشی كوردی.

٣- پاش چاكردنەوەی تێبینیەكان لە لایەن پسپۆری زمانی كوردی توێژەر هەلسا بە پێدانی كۆپیە وەرگێردراوەكە بە مامۆستایەكی پسپۆری زمانەوانی لە بەشی عەرەبی بۆ ئەوەی برگەكان لە زماني كوردی بكاتەوە بە زماني عەرەبی دووبارە . پاشان هەر دوو كۆپی اوریجناڵەكە و وەرگێردراوەكە درا بە مامۆستایەک لە بەشی رێنمایی پەروەردەی دەروونی بۆ بەراوردكردنیان.

شەشەم/ جێگیری توێژینەوەکە

مەبەست لە جێگیری گونجانی رادەی ئەنجامی تاقیکردنەوەکەیە لەگەل خۆیدا (موراددوسلیمان، ٢٠٠٤،لا ٣٥١) جێگیری سیفەتێکی گرینگە بۆ تاقیکردنەوە یان پێوەرەکان جونکە ئەگەر تاقیکردنەوە یان پێوەر جیێگیر نەبێت ئێمە ناتوانین پشت بە ئەنجامەکەی ببەستین .

توێژەر شێوازی دووبارە تاقیکردنەوە ی پێوەری بە گونجاو زانی بۆ دەرهێنانی جێگیری دەرئەنجامی رادەی جێگیری پێوەری ئاسایشی دەروونی بەم شێوازەی خوارەوە بوو:

خشتەی ژمارە (٤)

جێگیری پێوەر بە پێی یاسای پێرسۆن بۆ پێوەری ئاسایشی دەروونی

پیوەر	نمونەی جێگیر	جێ بەجێ کردنی یەکەم		جێ بەجێ کردنی دووەم		ڕادەی جێگیری
		نێوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	نێوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	
ئاسایشی دەروونی	٣٠	٨٩,٣٠	٧,٢٥	٨٦,٢٦	٧,٢٨	٠,٩١

حەوتەم/ جێ بەجێ کردنی کۆتایی توێژینەوە:

توێژەر لە بەرواری (٢٠٢٣/٣/١) هەستا بە دابەشکردنی فۆرمەکانی ئاسایشی دەروونی و لە سەر قوتابیانی کۆلێژی پەروەردە کە ژمارەیان (١٠٠) کەس بوو (٥٠) کەس لە رەگەزی مێ و (٥٠) کەس لەرەگەزی نێر ، لەوانەش (٥٠) کەس پسپۆڕیان زانستی بوو وە (٥٠) کەسیش پسپۆڕیان مرۆڤایەتی بوو، وە بۆ ئەنجامدانی کاري ئاماري لەسەر فۆرمەکان توێژەر هەلسا بە داناني کۆد بۆ وەلامەکان بەم شێوازەی خوارەوە:

أ- رەگەز نێر (١) ، رەگەز مێ (٢)

ب- پسپۆڕی زانستی (١) پسپۆڕی مرۆڤایەتی (٢)

ت- بۆ برگەکانی ئاسایشی دەروونی بەم شێوازە نمرەی دانا:

- بۆ برگە پۆزەتیڤەکان (بەلێ=٣نمرە) (نازانم=٢نمرە). (نەخێر=١نمرە)
- بۆ برگە نێگەتیڤەکان نمرەکان پێچەوانە کرایەوە.

هەشتەم/ کەرستە ئاماریەکان:

لەگەل ئەوەی توێژەر هەلسا بە بەکارهێنانی هەگبەتەی زانستی ئاماری بۆ زانستە کۆمەلایەتیەکان SPSS توێژەر بە پێویستی زانی جەند روونکردنەوەیەك بخەنە روو بۆ ئەو کەرستە ئامارییانە کە بەکاریان هێناوە لە توێژینەوەکە، کەرستە ئاماریەکان بەم شێوەی خوارەوە بوو:

1 - توێژەر بۆ بەدەست هێنانی جێگیری توێژینەوەکە هاوکێشەی پەیوەندی پێرسۆنی بەکارهێنا.

2 - بەکارهێنانی ناوەندە ژمێری بۆ زانینی تێکرای بەهای ژمارەکان بۆ گۆڕاوی ئاسایشی دەروونی.

3 - بەکارهێنانی لادانی پێوەری بۆ زانینی لادانی نمرەکان لە ناوەندە ژمێریەکان بۆ گۆڕاوی ئاسایشی دەروونی.

4 - بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی (ت) بۆ یەك نمونە (اختبار تايی لعينەواحدە) بۆ زانینی ئاستی بەلگەداری ئاماری بۆ پێوەر واتە دەستنیشانکردنی ئاستی ئاسایشی دەروونی لەلای نمونەی توێژینەوەکە.

5 - بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی تایی بۆ دوو نمونە (الاختبار التائی لعینتین مستقلتین) بۆ زانینی جیاوازیەکان لە ئاسایشی دەروونی بە پێی رەگەز هەروەها بە پێی پسپۆری.

بەشی چوارەم:

دەرئەنجامەکان و ڕاڤەکردنیان

یەکەم:پیشاندانی ئەنجامەکان و راڤەکردنی

دووەم: دەرئەنجامەکان

سێیەم:ڕاسپاردەکان

چوارەم: پێشنیارەکان

سەرچاوەکان

پاشکۆکان

خستنەڕووی ئەنجامەکان و شیکردنەوەی زانیارییەکان

دوای ئەوەی توێژەر دەستی کرد بە دابەشکردنی پێوەری ئاسایشی دەروونی، لەسەر نمونەی توێژینەوە کە ژمارەیان (١٠٠) کەس بوو، لە کۆلیژە پەروەردەی زانکۆی صلاح الدين، لەهەردوو ڕەگەزی نێر و مێ، دەرئەنجامەکان و ئامارکاری جێبەجێکران لە ڕێگەی پڕۆگرامی SPSS ، ئەمەش بۆ بەدەست هێنانی دەرئەنجامێك ئامانجەکانی توێژینەوە بهێنێتە دی، کە بە پێی ئامانجەکان دەخرێنە روو:

ئامانجی یەکەم : زانینی ئاستی ئاسایشی دەروونی لە لای قوتابیانی کۆلێژی پەروەردە

بۆ بەدەست هێنانی زانیاری لەسەر ئاستی ئاسایشی دەروونی لەلایەن نمونەی توێژینەوەکە کە ئەویش ئامانجی یەکەمی توێژینەوەکەمە بوو توێژەر هەڵسا بە دەرهێنانی بەهای (t) بۆ یەك نمونە دەرەنجامەکە بەو شێوەیە بوو: بەهای ناوەندی ژمێرەیی بۆ پێوەری ئاسایشی دەروونی بریتی بوو لە (١٠٩,١٢) وە لادانی پێوەری (١٤,٤٤) وە لەکاتی بەراوردکردنی ئەم ناوەندە ژمێرەیە بە ناوەندی گرمیانەی ئاسایشی دەروونی (١٠٠) بۆمان دەرکەوت کە بەهای ناوەندەی ژمێرەیی گەورەترە لە ناوەندی گرمیانەی بۆ زانینی ئاستی بەڵگەداری ئەم جیاوازیە توێژەر هەلسا بەدۆزینەوەی بەهای (t) یەك نمونەیی، لە دەرئەنجام بەهای (t) بریتی بو لە (٦,٣١) و بە بەراوردکردنی ئەم ژمارەیە لەگەڵ بەهای تائی خشتەی کە یەکسان بو بە (١,٦٨) توێژەر بۆی دەرکەوت کە بەهای t ژمێردراو گەورەترە لە t خشتەیی.

خشتەی ژمارە (٥)

شیکردنەوەی ئاستی ئاسایشی دەروونی لای نموونەی توێژینەوە

گۆڕاو	نمونە	ناوەندی ژمێرەی	لادانی پێوەری	ناوەندی گریمانەیی	نمرەی سەربەستی	بەهای تائی		ئاستی بەڵگەداری ئاماری ٠,٠٥
						تائی ژمێردراو	تائی خشتەی	
ئاسایشی دەروونی	١٠٠	١٠٩,١٢	١٤,٤٤	١٠٠	٩٩	٦,٣١	١,٦٦	بەڵگەدارە

دەرەنجامەکە وا دەگەینێت کەوا قوتابیانی کۆلیژی پەروەردە بە گشتی هەست بە ئاسایشی دەروونی دەکەن، وە توێژەر ئەم دەرەنجامە بۆ ئەوە دەگەڕێنێتەوە کە قوتابیانی کۆلیژی پەروەردە بە گشتی هەست بە قبول کردن و خۆشەویستی و سۆزو بەزەیی دەکەن لە گەڵ ئەوانی تر، هەروەك ئەبراهام ماسلۆ ئاماژەی پێکردووە کە یەکێك بوو لە یەکەم کەسەکان کە چەمکی ئاسایشی دەروونی لە ڕێگەی توێژینەوەی کلینیکیەوە هێنایە ئاراوە، کە ئاسایشی دەروونی لە هەستکردنی تاك بە خۆشەویستی و قبولکردن لەلایەن ئەوانی ترەوەیە و جێگەیەکی هەیە لەنێویاندا، و لەوە تێدەگات کە ژینگەکەی دۆستانەیە و ڕۆڵی بێزارکەر نییە وهەست بە کەمی مەترسی و هەڕەشە و دڵەڕاوکێ

ناکات (وهیب،٢٠٠٥، ٦٦)، ئەو ئەنجامە جیاوازە لە گەل ئەنجامی (اقراع، ٢٠٠٥)، بەڵام لە گەل توێژینەوەی (قاسم و سولتان،٢٠٠٧) وە (کداد و محمودی، ٢٠١٣) یەکی گرتەوە.

ئامانجی دووەم: زانیین جیاوازی لە ئاستی ئاسایشی دەروونی لە لای نمونەی توێژینەوە بە پێی ڕەگەز

بۆ بەدەست هێنانی دەرئەنجامی ئامانجی دووەم توێژەر هەڵسا بە دەرهێنانی ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری بۆ ئاستی جیاوازی بەپێی ڕەگەز لەڕادەی ئاسایشی دەروونی لە ڕەگەزی) نێر و مێ دا) لەئەنجامەکە دەردەکەوێت ناوەندە ژمێرەیی بۆ ڕەگەزی نێر (١٠٩,٩٨) وە بەلادانی پێوەر (١١,٦٨) و ناوەندە ژمێرەیی بۆ ڕەگەزی مێ (١٠٨,٢٦) بەلادانی پێوەری (١٦,٨٣) وە بۆ زانینی بەهای ئامارەی جیاوازی لە نێوان رەگەز توێژەر هەڵسا بە دەرهێنانی بەهای تائی بۆ دوو نموونەیی کە ئەویش گەیشتە (٠,٥٩) وە لە کاتی بەراوەردکردنی بەهای ژمێردراو بە بەهای خشتەیی کە گەیشتە (١,٩٨) دەرکەوت بەهای تائی خشتەیی گەورەترە لە بەهای تائی ژمێردراو ، ئەمەش وا دەگەنێت کە جیاوازیەکی ئاماری نییە لە نێوان قوتابیان لە ئاسایشی دەروونی بە پێی رەگەز.

خشتەی ژمارە (٦)

جیاوازی ئاسایشی دەروونی بە پێی رەگەز (نێر – مێ)

گۆراو	ڕەگەز	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەری	نمرەی سەربەستی	بەهای تائی تائی ژمێردراو	تائی خشتەیی	ئاستی بەڵگەداری ئاماری ٠,٠٥
ئاسایشی دەروونی	نێر مێ	١٠٩,٩٨ ١٠٨,٢٦	١١,٦٨ ١٦,٨٣	٩٨	٠,٥٩	١,٩٨	بەڵگەدار نیە

بە ووردبوونەوە لە خشتەی ژمارە () بۆمان دەردەکەوێت کەوا ئاسایشی دەروونی بە پێی گۆراوی ڕەگەز رۆڵێکی گرینگی نیە واتا جیاوازی نیە لە نێوان رەگەزی نێر و مێ ، توێژەر ئەو ئەنجامە بۆ ئەمە دەگەرێنێتەوە کە رەنگە بەهۆی ئەوەبێت کە وا هەردوو رەگەز بێ جیاوازی قبولکراون لە لایەن ئەوانی ترەوە، وە ئەم دەرەنجامەش لە گەل توێژینەوەکانی (اقراع، ٢٠٠٥) و (کداد و مخلوقی ٢٠١٣) و (یوسف، ٢٠٠١٧) یەکدەگریتەوە.

ئامانجی سێیەم: زانیین جیاوازی لە ئاستی ئاسایشی دەروونی لە لای نمونەی توێژینەوە بە پێی پسپۆری.

بۆ بەدەست هێنانی دەرئەنجامی ئامانجی سێیەم توێژەر هەڵسا بە دەرهێنانی ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری بۆ ئاستی جیاوازی بەپێی پسپۆری لەڕادەی ئاسایشی دەروونی لە پسپۆری (زانستی ، مرۆڤایەتی) لەئەنجامەکە دەردەکەوێت ناوەندەژمێرەیی بۆ پسپۆری زانستی (١٠٧,٢٨) وە بەلادانی پێوەر (١٧,٢) و ناوەندە ژمێرەیی بۆ پسپۆری

مرۆڤایەتی (١١٠,٩٦) بەلادانی پێوەری (١٠,٧٤) وە بۆ زانینی بەهای ئامارەی جیاوازی لە نێوان پسپۆری توێژەر هەڵسا بە دەرهێنانی بەهای تائی دوو نمونەیی کە ئەویش گەیشتە (١,٢٧) وە لە کاتی بەراوەردکردنی بەهای ژمێردراو بە بەهای خشتەیی کە گەیشتە (١,٩٨) دەرکەوت بەهای تائی خشتەیی گەورەترە لە بەهای تائی ژمێردراو ، ئەمەش وا دەگەنێت کە جیاوازیەکی ئاماری نییە لە نێوان قوتابیان لە ئاسایشی دەروونی بە پێی پسپۆری.

خشتەی ژمارە (٧)

جیاوازی ئاسایشی دەروونی بە پێی پسپۆری (زانستی – مرۆڤایەتی)

گۆڕاو	پسپۆری	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پێوەریی	نمرەی سەربەستی	بەهای تائی: تائی ژمێردراو	تائی خشتەیی	ئاستی بەڵگەداری ئاماری ٠,٠٥
ئاسایشی دەروونی	زانستی	١٠٧,٢٨	١٧,٢٩	٩٨	١,٢٧	١,٩٨	بەڵگەدارنیە
	مرۆڤایەتی	١١٠,٩٦	١٠,٧٤				

به ووربوونەوە لە خشتەی ژمارە () بۆمان دەردەکەوێت کەوا ئاسایشی دەروونی بە پێی گۆڕاوی پسپۆری رۆلێکی گرینگی نیە واتا جیاوازی نیە لە نێوان پسپۆری زانستی و مرۆڤایەتی، توێژەر ئەو ئەنجامە بۆ ئەمە دەگەڕێنێتەوە کە رەنگە بەهۆی ئەوەبێت کە وا هەردوو پسپۆری زانستی و مرۆڤایەتی بێ جیاوازی قبولکراون لە لایەن ئەوانی ترەوە، ئەم ئەنجامە جیاوازە لە گەل توێژینەوەی (قاسم و سولتان، ٢٠٠٧.(

ڕاسپاردە:

- **بە پێی ئەوەی کە لە ئەنجامەکاندا دەرکەوتووە کە قوتابیانی کۆلیژی پەروەردە هەست بە ئاسایشی دەروونی دەکەن بەلاّم لە گەڵ ئەوەشدا زیاتر گرنگی پێ بدرێت بۆ ئەوەی هەستی ئاسایشی دەروونی لای قوتابیان زیاتر بێت.**

پێشنیار:

- **ئەنجامدانی توێژینەوە لە سەر ئاسایشی دەروونی لای رزگار بووان لە دەستی داعش.**
- **ئەنجامدانی توێژینەوە لە سەر ئاسایشی دەروونی لای کارگوزارەکانی خاوێنکردنەوەی شار.**
- **ئەنجامدانی توێژینەوە لە سەر ئاسایشی دەروونی و پەیوەندی بە دەستکەوتی خوێندن لای قوتابیانی زانکۆ**

ليستى سەرجاوەكان

١. ابراهيم، سامية خالد. (٢٠٢٠). سايكؤلؤجية الامن النفسي، دار التعليم الجامعي، الجزائر .

٢. الالوسي، جمال حسين، (١٩٩٠) ، الصحة النفسية، دار الكتاب للطباعة والنشر، بغداد.

٣. التتنجي،تغريد خليل (١٩٩٧) : بناء برنامج إرشادي جمعي للأمن النفسي وأثره في التفكير الابتكاري لدى طلبة الجامعة ، أطروحة دكتوراه (غير منشورة) ، كلية التربية ابن رشد ، جامعة بغداد .

٤. التتنجي،تغريد خليل (١٩٩٧) : بناء برنامج إرشادي جمعي للأمن النفسي وأثره في التفكير الابتكاري لدى طلبة الجامعة ، أطروحة دكتوراه (غير منشورة) ، كلية التربية ابن رشد ، جامعة بغداد .

٥. التل، شادية وعصام ابو بكرة (١٩٩٦): تطوير مقياس الامن النفسي في اطار اسلامي، مجلة ابحاث اليرموك (سلسلة العلوم الانسانية والاجتماعية)، مجلد (١٣)، العدد (٢)، عمان.

٦. حسن، محمود شمال (٢٠٠٧)، مستوى اشباع الحاجات وفقاً لنظرية ماسلو، مجلة اداب المستنصرية، العدد (٣٥).

٧. الحسني، سناء عبد الامير (٢٠٠٥): الامن النفسي واثره في تغير القيم لدى طلبة الجامعة، رسالة ماجستير غير منشورة، كلية الاداب، الجامعة المستنصرية.

٨. حسين،محمود عطا (١٩٨٧):مفهوم الذات وعلاقته بمستويات الطمأنينة الانفعالية ، مجلة العلوم الاجتماعية ، العدد (٣) ، الكويت.

٩. الخالدي، جاجان محمد جمعة (١٩٩٠): شعور المعلم بالامن النفسي وعلاقته ببعض المتغيرات، رسالة ماجستير غير منشورة، كلية التربية ابن رشد، جامعة بغداد.

١٠. خطاب،محمد شفيق محمود،(٢٠١٧).الامن النفسى وتاثثره على الابناء، المجله العلميه لكيه رياض الاطفال،جامعه المنصوة.

١١. الخولي، وليم (١٩٧٦): الموسوعة المختصرة في علم النفس والطب العقلي. القاهرة، دار المعارف.

١٢. زهران، حامد عبد السلام (١٩٨٩). الصحة النفسية والعلاج النفسي. ط٢. القاهرة.

١٣. زهران، حامد عبد السلام (٢٠٠٢). الصحة النفسية والعلاج النفسي. ط٢. القاهرة.

١٤. سعد،علي (١٩٩٩) : مستويات الأمن النفسي لدى الشباب الجامعي (بحث ميداني حضاري مقارن) ، مجلة جامعة دمشق ، مجلد (١٥) العدد (١) ، دمشق.

١٥. سمين،زيد بهلول (١٩٩٧) : الأمن والتحمل النفسيان وعلاقتهما بالصحة النفسية . اطروحة دكتوراه (غير منشورة) كلية الاداب ، جامعة المستنصرية.

١٦. العامري،فريدة محي الدين (١٩٩٩): الأمن النفسي وعلاقته بالشعور بالعوز الغذائي لدى طلبة المرحلة الثانوية في مدينة صنعاء وعدن ، رسالة ماجستير (غير منشوره) كلية التربية ابن رشد ، جامعة بغداد.

١٧. العامري،فريدة محي الدين (١٩٩٩): الأمن النفسي وعلاقته بالشعور بالعوز الغذائي لدى طلبة المرحلة الثانوية في مدينة صنعاء وعدن ، رسالة ماجستير (غير منشوره) كلية التربية ابن رشد ، جامعة بغداد.

١٨. عدس ، عبدالرحمن (١٩٩٦م) . الأسلام والأمن النفسي للأفراد . مجلة الأمن والحياة ، العدد (١٦٩) ، ٤٠-٤١.

١٩. مطلك، فاطمة عباس (٢٠٠٩) : بناء مقياس مقنن للامن النفسي لطلبة جامعة بغداد ، رسالة ماجستير (غير منشورة) ، كلية التربية ابن رشد ، جامعة بغداد.
٢٠. المفرجي ، سالم ، الشهري ، عبدالله (٢٠٠٨) . الأمن النفسي وعلاقته بالصلابة النفسية لدى طلبة جامعة أم القرى بمكة المكرمة . مجلة علم النفس المعاصر والعلوم الإنسانية، العدد (١٩) ،المنيا ، جامعة المنيا، ، ١٥-٢٦
٢١. الموسوي , عباس نوح سليمان محمد (٢٠٠٢) : السلوك الاجتماعي وعلاقته بالشعور بالذات والأمن النفسي لدى طلبة الجامعة , رسالة ماجستير (غير منشورة) , كلية التربية جامعة الموصل.
٢٢. وهيب،محمد ياسين (١٩٩١) : علاقة القيم بالأمن النفسي ، مجلة التربية والعلم ، عدد (١٠) ، كلية التربية ، جامعة الموصل.
٢٣. وهيب،محمد ياسين (٢٠٠٥) : علاقة القيم بالأمن النفسي ، مجلة التربية والعلم ، عدد (١٠) ، كلية التربية ، جامعة الموصل.

پاشکۆی (١)

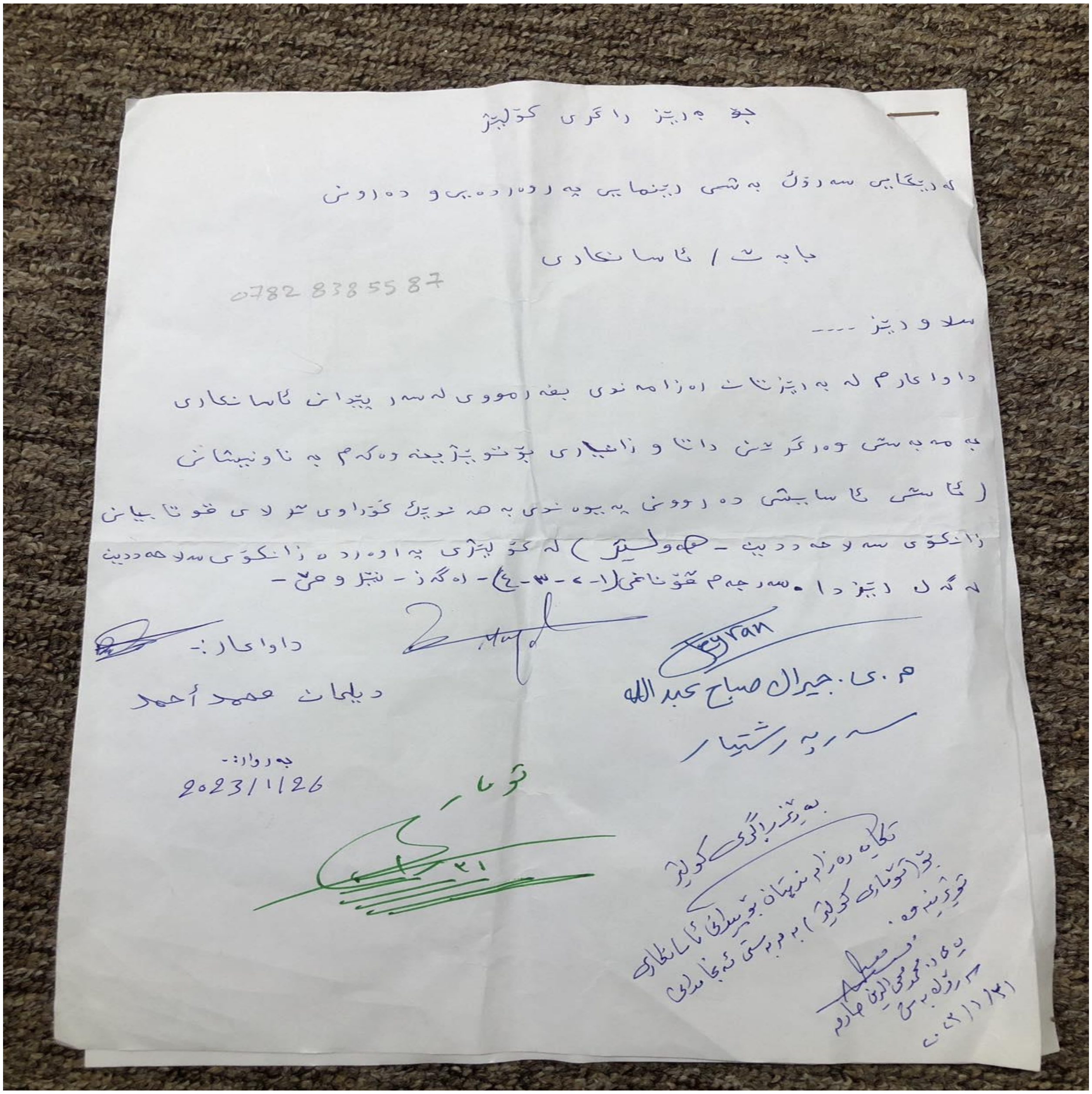
بۆ بەڕێز ڕاگری کۆلێژ

لە ڕێگای سەرۆکی بەشی ڕێنمایی پەروەردەیی و دەروونی

بابەت / ئاسانکاری

0782 838 55 87

سڵاو و ڕێز ....

داواکارم لە بەڕێزتان ڕەزامەندی بفەرمووی لەسەر پێدانی ئاسانکاری بە مەبەستی وەرگرتنی داتا و زانیاری بۆ توێژینەوەکەم بە ناونیشانی (ئاستی ئاسایشی دەروونی پەیوەندی بە هەندێک گۆڕاوی تر لای قوتابیانی زانکۆی سەلاحەددین - هەولێر) لە کۆلێژی پەروەردە زانکۆی سەلاحەددین سەرجەم قۆناغی (١-٢-٣-٤) - ڕەگەز - نێر و مێ -

لەگەڵ ڕێزدا.

داواکار:-
دیلمان محمد أحمد

م.ی. جیران صباح عبدالله
سەرپەرشتیار

بەروار:-
2023/1/26

بەڕێز ڕاگری کۆلێژ
تکایە ڕەزامەندی نیشان بۆ پێدانی ئاسانکاری بۆ توێژینەوەکەی بە مەبەستی ئەنجامدانی

پاشكۆی (٢)

جامعة صلاح الدين _اربيل

كلية التربية / قسم الارشاد التربوي النفسي

بحث التخرج (٢٠٢٢_٢٠٢٣(

استبيان اراء الخبراء والمحكمين حول مقياس الشعور بالامن النفسي بصورته الاولية

الاستاذ الفاضل..المحترم

تروم الطالبة الباحثة باجراء دراسة بعنوان (مستوى الشعور بالامن النفسي لدى طلبة الجامعة) ولهذا الغرض سوف تستخدم الباحثة مقياس (ماسلو ،١٩٥٢) التي موزعة على (٥٠) فقرة، والذي عرف الامن النفسي بانه شعور الفرد بأنه محبوب ومتقبل من الآخرين وله مكان بينهم يدرك أن بيئته صديقة ودوره غير محبط يشعر فيها ندرة الخطر والتهديد والقلق(حسين ، ١٩٨٧ ، ١٠٦.(

ونظراً لما لديكم من خبرة وموضوعية يرجى ارائكم حول درجة صلاحية كل فقرة من فقراتها ومدى مناسبتها لموضوع الدرسة والمجال الذي وضع فيه ، وذلك بوضع أشارات (☒) أزاء كل فقرة تحت بند الحكم على الفقرة مناسبة أو غير مناسبة تدوين ملاحظاتكم، سواء بأقتراح الحذف أو التعديل في صياغة الفقرة او مقترحات اخرى ترونها مناسبة، علما بأن بدائل فقرات المقياس هو (نعم ، غيرمتاكد، لا.(

مع شكرنا وتقديرنا لجهودكم

المشرفة :

م.ي، جيران صباح عبدالله

الطالبة الباحثة:

ديلمان محمد احمد

الرقم	الفقرة	صالحة	غير صالحة	تعديلات
١	هل ترغب عادة أن تكون مع الأخرين علي أن تكون لو حدك؟			
٢	هل ترتاح للمواقف الاجتماعية ؟			
٣	هل تشعر بأنك تحصل علي قدر كاف من الثناء ؟			
٤	هل تفكر بأن الناس يحبونك كمحبتهم للأخرين ؟			
٥	هل تقلق لمدة طويلة من بعض الأهانات التي تتعرض لها ؟			
٦	هل يمكنك أن تكون مرتاحا مع نفسك ؟			
٧	هل تميل إلى تجنب الاشياء غير السارة بالتهرب منها ؟			
٨	هل ينتابك مرارا شعور بالوحدة حتى لو كنت بين الناس؟			
٩	هل تشعر بأنك حاصل على حقك في هذه الحياة ؟			
١٠	هل من عادتك أن تتقبل نقد أصدقائك بروح طيبة ؟			
١١	هل تثبط عزيمتك بسهولة ؟			
١٢	هل تشعر عادة بالود نحو معظم الناس ؟			
١٣	هل أنت علي وجه العموم متفائل ؟			
١٤	هل تعتبر نفسك طالباً عصبيا نوعا ما ؟			
١٥	هل أنت عموما طالب سعيد ؟			
١٦	عندما تلتقي مع الآخرين لآول مرة, هل تشعر عادة بأنهم لا يحبونك ؟			
١٧	هل تشعر على وجه العموم بأنه يمكنك الثقة بمعظم الناس؟			
١٨	هل تشعر بأنك طالباً نافع في هذا العالم ؟			
١٩	هل تنسجم عادة مع الآخرين ؟			
٢٠	هل لديك شعور بأنك عبء على الأخرين ؟			
٢١	هل تجد صعوبة في التعبير عن مشاعرك ؟			
٢٢	هل تفرح عادة لسعادة الأخرين وحسن حظهم ؟			
٢٣	هل تشعر غالبا بأنك مهمل ولا تحظى بالاهتمام اللازم ؟			
٢٤	هل تميل لأن تكون طالباً شكاكا ؟			
٢٥	هل تعتقد على وجه العموم بأن هذا العالم مكان جميل للعيش فيه ؟			
٢٦	هل كثيرا ما تفكر بنفسك ؟			

٢٧	هل تشعر بأنك تعيش كما تريد وليس كما يريد الأخرون؟			
٢٨	هل تشعر بالأسف والشفقة على نفسك عندما تسير الأمور بشكل خاطئ ؟			
٢٩	هل تعتقد بأنك ناجح في دراستك ؟			
٣٠	هل من عادتك أن تدع الأخرين يرونك على حقيقتك ؟			
٣١	هل تقوم بعملك على افتراض أن الأمور ستنتهي على ما يرام ؟			
٣٢	هل تشعر بأن الحياة عبء ثقيل ؟			
٣٣	هل تنسجم مع الجنس الأخر ؟			
٣٤	هل حدث أن انتابك شعور بالقلق من أن الناس في شارع يراقبوك ؟			
٣٥	هل يجرح شعورك بسرعة ؟			
٣٦	هل تشعر بالارتياح في هذا العالم ؟			
٣٧	هل تشعر الأخرين معك بارتياح ؟			
٣٨	هل لديك خوف غامض من المستقبل ؟			
٣٩	هل تشعر عموما بأنك طالباً محظوظ ؟			
٤٠	هل لك كثير من الأصدقاء المخلصين ؟			
٤١	هل تشعر بعدم الارتياح في معظم الأحيان ؟			
٤٢	هل تميل إلى الخوف من المنافسة ؟			
٤٣	هل تشعر بالسعادة في مكان إقامتك ؟			
٤٤	هل كثيرا ما تصبح منزعجا من الناس ؟			
٤٥	هل لديك تقلب في المزاج ؟			
٤٦	هل باستطاعتك العمل بانسجام مع الأخرين ؟			
٤٧	هل تشعر بأنك لا تستطيع السيطرة على مشاعرك ؟			
٤٨	هل تشعر احيانا بأن الناس يسخرون منك ؟			
٤٩	هل أنت بشكل عام شخص مرتاح الأعصاب (غير متوتر) ؟			
٥٠	على وجه العموم , هل تشعر بأن العام من حولك يعاملك معاملة عادلة ؟			

پاشکۆی (٣)

خشتەی ناوی شارەزایان

ژ	ناوی شارەزایان	شوێنی کارکردن
١.	پ.د. موءید اسماعیل جرجیس	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٢.	پ.ی.د. عزالدین احمد عزیز	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٣.	د . ابراهیم حسن حمد	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٤.	د. اسمایل حمید حمدأمین	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٥.	د. تانیە وصفی عبداللە	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٦.	د. فاطمە هاشم دەروێش	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٧.	د. میدیا عبدلخالق عوسمان	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٨.	م.ی. ئاراز عبدالقادر عبداللە	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
٩.	م.ی. سیروان ولی علی	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
١٠.	م. ی.کاروخ جوهر جەلال	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە
١١.	م.ی.نوزاد اسماعیل حسین	زانکۆی سەلاحەدین کۆلێژی پەروەردە

پاشکۆی (٤)

١	هل ترغب عادة أن تكون مع الأخرين علي أن تكون لوحدك؟	ئايا زۆر جار دەتەوێت لەگەڵ ئەوانى تر بيت نەک تەنها؟
٢	هل ترتاح للمواقف الاجتماعية ؟	ئايا له هەڵوێسته کۆمەڵايەتيەکان ئاسوودەيت؟
٣	هل تشعر بأنك تحصل علي قدر كاف من الثناء ؟	ئايه هەست دەکەی ئەو ڕێز لێنانەت لێ دەنرێت که شايستەی ؟
٤	هل تفكر بأن الناس يحبونك كمحبتهم للأخرين ؟	ئايه وابير دەکەيتەوە که خەڵك تۆيان خۆش بووێت هەروەك ئەوانيتر ؟
٥	هل تقلق لمدة طويلة من بعض الأهانات التي تتعرض لها ؟	ئايه بۆ ماوەيەکی زۆر توشی دڵەڕاوکێ دەبيت کاتێك تووشی بێ ڕێزی دەبيت لەلايەن خەلکانيتر ؟
٦	هل يمكنك أن تكون مرتاحا مع نفسك ؟	ئايه دەتوانيت لەگەڵ خۆت ئاسوودە بيت ؟
٧	هل تميل إلى تجنب الاشياء غير السارة بالتهرب منها ؟	ئايه کاتێك تووشی بارودۆخێکی ناخۆش دەبيت بە هەڵاتن چارەسەری دەکەی ؟
٨	هل ينتابك مرارا شعور بالوحدة حتى لو كنت بين الناس؟	ئايه زۆر جار وا هەست بە تەنيايی دەکەی سەرەرای ئەوەی لەنێو خەڵك دايت ؟
٩	هل تشعر بأنك حاصل على حقك في هذه الحياة ؟	ئايه هەست دەکەی که تۆ مافی خۆت بەدەست هێناوە لەو ژيانەدا ؟
١٠	هل من عادتك أن تتقبل نقد أصدقائك بروح طيبة ؟	ئايه له سروشتت دايه کەوا ڕەخنەی هاورێکانت بە گيانێکی هاوڕێيانە وەربگريت؟
١١	هل تثبط عزيمتك بسهولة ؟	ئايه حەزيمەت و ئازايت بە ئاسانی لاواز دەبێتەوە ؟
١٢	هل تشعر عادة بالود نحو معظم الناس ؟	ئايه زۆر جار بەرامبەر زۆرينەی خەڵك هەست بە خۆشەويستی دەکەی ؟
١٣	هل أنت علي وجه العموم متفائل ؟	ئايه بەشێوەيەکی گشتی گەشبينی ؟
١٤	هل تعتبر نفسك طالباً عصبيا نوعا ما ؟	ئايه بە شێوەيەك لە شێوەکان خۆت بە قوتابيەکی دەمارگير دادەنێيت ؟
١٥	هل أنت عموما طالب سعيد ؟	ئايه بەشێوەيەکی گشتی قوتابيەکی بەختەوەريت ؟
١٦	عندما تلتقي مع الآخرين لآول مرة, هل تشعر عادة بأنهم لا يحبونك ؟	کە يەکەم جار پەيوەندی نوێ لەگەڵ خەڵکانيتر دروست دەکەی ئايه هەست دەکەی کەوا ئەوان تۆيان

		خۆش ناوێت ؟
١٧	هل تشعر على وجه العموم بأنه يمكنك الثقة بمعظم الناس؟	ئايە بەشێوەيەكى گشتى دەتوانيت متمانە بە زۆرينەى خەڵك بكەيت ؟
١٨	هل تشعر بأنك طالباً نافع في هذا العالم ؟	ئايە هەست دەكەى كەتۆ قوتابيەكى سوود بەخشى لەو جيهانە ؟
١٩	هل تنسجم عادة مع الآخرين ؟	ئايە زۆربەى كات دەتوانيت خۆت لەگەڵ خەڵكانيتر بگونجێنيت ؟
٢٠	هل لديك شعور بأنك عبء على الأخرين ؟	ئايا هەست دەكەيت كە تۆ بۆ ئەوانى تر بارگرانيت ؟
٢١	هل تجد صعوبة في التعبير عن مشاعرك ؟	ئايە لات گرانە هەستەكانت دەربېڕيت؟
٢٢	هل تفرح عادة لسعادة الأخرين وحسن حظهم ؟	ئايا بەزۆرى بە خۆشى و بەختەوەرى كەسانى تر دڵخۆش دەبيت؟
٢٣	هل تشعر غالبا بأنك مهمل ولا تحظى بالاهتمام اللازم ؟	ئايا زۆرجار هەست بە پشتگوێخستن و بێ ئاگادارى دەكەيت؟
٢٤	هل تميل لأن تكون طالباً شكاكا ؟	ئايا تۆ مەيلى ئەوەت هەيە كە خوێندكارێكى گوماناوى بيت؟
٢٥	هل تعتقد على وجه العموم بأن هذا العالم مكان جميل للعيش فيه ؟	ئايە بەشێوەيەكى گشتى پێت وايە كە ئەم جيهانە جێگايەكى جوان و خۆشە بۆ ژيان ؟
٢٦	هل كثيرا ما تفكر بنفسك ؟	ئايا زۆرجار بير لە خۆت دەكەيتەوە؟
٢٧	هل تشعر بأنك تعيش كما تريد وليس كما يريد الأخرون؟	ئايا هەست دەكەيت بەو شێوەيە دەژيت كە خۆت دەتەوێت نەک وەک ئەوەى ئەوانيتر دەيانەوێت؟
٢٨	هل تشعر بالأسف والشفقة على نفسك عندما تسير الأمور بشكل خاطئ ؟	ئايا كاتێک شتەكان بە هەڵەدا دەڕۆن، بەزەيى بە خۆتدا دێتەوە؟
٢٩	هل تعتقد بأنك ناجح في دراستك ؟	پێت وايە لە خوێندنەكەتدا سەركەوتوويت؟
٣٠	هل من عادتك أن تدع الأخرين يرونك على حقيقتك ؟	ئايا بەزۆرى ڕێگە بە كەسانى تر دەدەيت بەو شێوەيەى كە هەى بتبينن؟
٣١	هل تقوم بعملك على افتراض أن الأمور ستنتهي على ما يرام ؟	ئايا كارەكەت بەو گريمانەيە ئەنجام دەدەيت كە شتەكان بە باشى كۆتاييان پێ بێت؟
٣٢	هل تشعر بأن الحياة عبء ثقيل ؟	هەست دەكەيت ژيان بارێكى قورسە ؟
٣٣	هل تنسجم مع الجنس الأخر ؟	ئايا لەگەڵ ڕەگەزى بەرامبەردا دەگونجێنيت؟
٣٤	هل حدث أن انتابك شعور بالقلق من أن الناس في شارع يراقبوك ؟	تا ئێستا هەستت بە نيگەرانى كردووە كە خەڵكى سەر شەقام چاودێريت دەكەن؟

٣٥	هل يجرح شعورك بسرعة ؟	ئایا هەستەکانت زوو بریندار دەبن؟
٣٦	هل تشعر بالارتياح في هذا العالم ؟	ئایا لەم دونیایەدا هەست بە ئاسوودەیی دەکەیت؟
٣٧	هل تشعر الأخرين معك بارتياح ؟	ئایا کەسانی تر هەست بە ئاسوودەیی دەکەن لەگەڵت؟
٣٨	هل لديك خوف غامض من المستقبل ؟	ئایا ترسێکی نهێنیت هەیە لە داهاتوو؟
٣٩	هل تشعر عموما بأنك طالباً محظوظ ؟	ئایا بەگشتی هەست دەکەیت وەک خوێندکارێکی بەختەوەر بیت؟
٤٠	هل لك كثير من الأصدقاء المخلصين ؟	ئایا هاوڕێی دڵسۆزت زۆرە؟
٤١	هل تشعر بعدم الارتياح في معظم الأحيان ؟	ئایا زۆربەی کات هەست بە ناڕەحەتی دەکەیت؟
٤٢	هل تميل إلى الخوف من المنافسة ؟	ئایا مەیلی ئەوەت هەیە لە کێبڕکێ بترسیت؟
٤٣	هل تشعر بالسعادة في مكان إقامتك ؟	ئایا هەست بە خۆشی دەکەیت لەو شوێنەی کە لێی دەژیت ؟
٤٤	هل كثيرا ما تصبح منزعجا من الناس ؟	ئایا زۆرجار لە خەڵک بێزار دەبیت؟
٤٥	هل لديك تقلب في المزاج ؟	ئایا گۆڕانی باری دەروونیت هەیە؟
٤٦	هل لديك تقلب في المزاج ؟	ئایا دەتوانیت بە هاوئاهەنگی لەگەڵ کەسانی تر کار بکەیت؟
٤٧	هل تشعر بأنك لا تستطيع السيطرة على مشاعرك ؟	ئایا هەست دەکەیت کە ناتوانیت کۆنترۆڵی هەستەکانت بکەیت؟
٤٨	هل تشعر احيانا بأن الناس يسخرون منك ؟	ئایا هەندێک جار هەست دەکەیت خەڵک گاڵتەت پێدەکەن؟
٤٩	هل أنت بشكل عام شخص مرتاح الأعصاب (غير متوتر) ؟	ئایا بەگشتی کەسێکی ئارامیت (دەمارگیر نیت)؟
٥٠	على وجه العموم , هل تشعر بأن العام من حولك يعاملك معاملة عادلة ؟	بە گشتی ئایا هەست دەکەیت خەڵکی دەوروبەرت دادپەروەرانە مامەڵەت لەگەڵ دەکەن؟

پاشكۆی (٥)

زانكۆی سەلاحەدین

كۆلێژی پەروەردە

توێژینەوەی دەرچوون (٢٠٢٢-٢٠٢٣)

فۆرمی ڕاپرسی

بەمەبەستی ئەنجامدانی توێژینەوەیەكی دەروونی توێژەر ئەم فۆرمە دەخاتە بەردەستی بەڕێزتان، كەلەچەندین پرسیار پێك هاتووە ، ئەمانەی خوارەوە كۆمەلێك پرسیار روونكردنەوەن ئاراستەی تۆی بەرێز دەكەین تا بەسوپاسەوە وەلامیان بدەیتەوە، راوبۆچوونی تۆ هاوكاریمان دەكات بۆ دەولەمەندكردنی زانیاری لە بواری دەروونزانیدا، ئاوەتەخوازین بە ووردی وەلامبدەنەوە لە پێناو سوود گەیاندن بە توێژینەوەكەمان وخزمەتكردنی بەرژەوەندی كۆمەلگا.

رەگەز: **نێر** ☐ **مێ** ☐

پسپۆڕی: **زانستی** ☐ **مرۆڤایەتی** ☐

سەرپەرشتیار : م. ی. جیران صباح عبدالله **قوتابی : دیلمان محمد احمد**

ژمارە	بڕگە	بەڵێ	نازانم	نەخێر
١	ئایا زۆر جار دەتەوێت لەگەڵ ئەوانی تر بیت نەک تەنها؟			
٢	ئایا لە هەڵوێستە کۆمەڵایەتیەکان ئاسوودەیت؟			
٣	ئایە هەست دەکەی ئەو ڕێز لێنانەت لێ دەنرێت کە شایستەی ؟			
٤	ئایە وابیر دەکەیتەوە کە خەڵك تۆیان خۆش بووێت هەروەك ئەوانیتر ؟			
٥	ئایە بۆ ماوەیەکی زۆر توشی دڵەڕاوکێ دەبیت کاتێك تووشی بێ ڕێزی دەبیت لەلایەن خەلکانیتر ؟			
٦	ئایە دەتوانیت لەگەڵ خۆت ئاسوودە بیت ؟			
٧	ئایە کاتێك تووشی بارودۆخێکی ناخۆش دەبیت بە هەڵاتن چارەسەری دەکەی ؟			
٨	ئایە زۆر جار وا هەست بە تەنیایی دەکەی سەرەرای ئەوەی لەنێو خەڵك دایت ؟			
٩	ئایە هەست دەکەی کە تۆ مافی خۆت بەدەست هێناوە لەو ژیانەدا ؟			
١٠	ئایە لە سروشتت دایە کەوا رەخنەی هاورێکانت بە گیانێکی هاوڕێیانە وەربگریت؟			
١١	ئایە شکۆت بە ئاسانی لاواز دەبێتەوە ؟			
١٢	ئایە زۆر جار بەرامبەر زۆرینەی خەڵك هەست بە خۆشەویستی دەکەی ؟			
١٣	ئایە بەشێوەیەکی گشتی گەشبینی ؟			
١٤	ئایە بە شێوەیەك لە شێوەکان خۆت بە قوتابیەکی دەمارگیر دادەنێیت؟			
١٥	ئایە بەشێوەیەکی گشتی قوتابیەکی بەختەوەریت ؟			
١٦	کە یەکەم جار پەیوەندی نوێ لەگەڵ خەڵکانیتر دروست دەکەی ئایە هەست دەکەی کەوا ئەوان تۆیان خۆش ناوێت ؟			
١٧	ئایە بەشێوەیەکی گشتی هەست دەکەیت کە دەتوانیت متمانە بە زۆرینەی خەڵك بکەیت ؟			
١٨	ئایە هەست دەکەی کەتۆ قوتابیەکی سوود بەخشی لەو جیهانە ؟			
١٩	ئایە زۆربەی کات دەتوانیت خۆت لەگەڵ خەڵکانیتر بگونجێنیت ؟			
٢٠	ئایا هەست دەکەیت کە تۆ بۆ ئەوانی تر بارگرانیت ؟			

٢١	ئایە لات گرانە هەستەکانت دەربڕیت؟			
٢٢	ئایا بە خۆشی و بەختەوەری کەسانی تر دڵخۆش دەبیت؟			
٢٣	ئایا هەست دەکەیت کە زۆربەی جار پشت گوێ خراوی و کەس گرنگیت پێ نادات ؟			
٢٤	ئایا تۆ مەیلی ئەوەت هەیە کە خوێندکارێکی گوماناوی بیت؟			
٢٥	ئایە بەشێوەیەکی گشتی پێت وایە کە ئەم جیهانە جێگایەکی جوان و خۆشە بۆ ژیان ؟			
٢٦	ئایا زۆرجار بیر لە خۆت دەکەیتەوە؟			
٢٧	ئایا هەست دەکەیت بەو شێوەیە دەژیت کە خۆت دەتەوێت نەک وەک ئەوەی ئەوانیتر دەیانەوێت؟			
٢٨	ئایا کاتێک شتەکان بە هەڵەدا دەڕۆن، بەزەیی بە خۆتدا دێتەوە؟			
٢٩	پێت وایە لە خوێندنەکەتدا سەرکەوتوویت؟			
٣٠	ئایا ڕێگە بە کەسانی تر دەدەیت بەو شێوەیەی کە هەی بتبینن؟			
٣١	ئایا کارەکەت بەو گریمانەیە ئەنجام دەدەیت کە شتەکان بە باشی کۆتاییان پێ بێت؟			
٣٢	هەست دەکەیت ژیان بارێکی قورسە ؟			
٣٣	ئایا لەگەڵ ڕەگەزی بەرامبەردا دەگونجێنیت؟			
٣٤	تا ئێستا هەستت بە نیگەرانی کردووە کە خەڵکی لە سەر شەقام چاودێریت دەکەن؟			
٣٥	ئایا هەستەکانت زوو بریندار دەبن؟			
٣٦	ئایا لەم جیهانەدا هەست بە ئاسوودەیی دەکەیت؟			
٣٧	ئایا کەسانی تر هەست بە ئاسوودەیی دەکەن لەگەڵت؟			
٣٨	ئایا ترسێکی نادیارت هەیە لە داهاتوو؟			
٣٩	ئایا بەگشتی هەست دەکەیت کە خوێندکارێکی بەختت هەیە ؟			
٤٠	ئایا هاوڕێی دڵسۆزت زۆرە؟			
٤١	ئایا زۆربەی کات هەست بە ناڕەحەتی دەکەیت؟			
٤٢	ئایا هەستی ترست هەیە لە کێبرکێ ؟			
٤٣	ئایا هەست بە خۆشگوزەرانی دەکەیت لەو شوێنەی کە لێی دەژیت؟			
٤٤	ئایا زۆرجار لە خەڵک بێزار دەبیت؟			
٤٥	ئایا گۆڕانی باری دەروونیت هەیە؟			

			ئایا دەتوانیت بە هاوئاهەنگی لەگەڵ کەسانی تر کار بکەیت؟	٤٦
			ئایا هەست دەکەیت کە ناتوانیت کۆنترۆڵی هەستەکانت بکەیت؟	٤٧
			ئایا هەندێک جار هەست دەکەیت خەڵک گاڵتەت پێدەکەن؟	٤٨
			ئایا بەگشتی کەسێکی ئارامیت (رارانیت)؟	٤٩
			بە گشتی ئایا هەست دەکەیت خەڵکی دەوروبەرت دادپەروەرانە مامەڵەت لەگەڵ دەکەن؟	٥٠